

Dobré ráno, Nízká Lhota

VÝUKOVÝ A METODICKÝ MATERIÁL K PRŮŘEZOVÝM TÉMATŮM
MEDIÁLNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

evvoluce

Autoři: Mgr. Josef Makoč, Mgr. Bára Paulerová

Jazykové korektury: Ing. Jaroslava Lutovská

Odborný garant: Mgr. Klára Smolíková

Ilustrace: Honza Smolík

Grafická úprava: Dita Baboučková

Vydala Ochrana fauny ČR, P.O.BOX 44, 259 01, Votice

www.evvolute.cz * www.ochranafauny.cz

1. vydání 2010

Tisk: Tria v.o.s.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DOBRÉ RÁNO, NÍZKÁ LHOTO

ČASOVÁ DOTACE: 10 vyučovacích hodin

CÍLOVÁ SKUPINA: 4.–5. ročník ZŠ

POČET ŽÁKŮ: 20–30

CÍL: Napomoci vytvořit představu o fungování médií na regionální úrovni, jejich roli v každodenním životě v regionu, vést ke schopnosti zapojovat se do mediální komunikace, rozvíjet komunikační schopnost, učit komunikovat o problematice životního prostředí a vést k osobní angažovanosti.

ANOTACE: Na pozadí práce redakčního týmu se žáci poučí, jak formulovat své myšlenky, uvědomí si, jak vznikají novinářské útvary, zamyslí se nad úlohou médií pro společenský a kulturní život regionu a také nad úlohou novinářů při vytváření vztahu obyvatel ke krajině a její ochraně. Zapátrají také po dostupném regionálním tisku a po regionálním rozhlasovém či televizním vysílání.

1. průřezové téma: Tematický okruh:	Environmentální výchova Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí
2. průřezové téma: Tematický okruh:	Mediální výchova Fungování a vliv médií ve společnosti, Tvorba mediální sdělení
Přínos k rozvoji osobnosti žáka v oblasti postojů a hodnot:	<ul style="list-style-type: none"> Napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace. Podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí. Vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí.
Přínos k rozvoji osobnosti žáka v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:	<ul style="list-style-type: none"> Přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace. Umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich. Vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských). Vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě). Rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu. Přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu. Přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu. Napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni. Učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska.
Klíčové kompetence:	Kompetence k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, kompetence k učení
Obsah balíčku:	pracovní listy Kde a jak pracují novináři?, Co se dnes píše, Tiskoviny, Píšeme zprávu, Kde se o nás mluví materiál Dramatická událost materiál Diktát nediktát karty Redakce karty Jména novinářů noviny Dobré ráno, Nízká Lhoto! časopis Nízkolhoťák hmotná pomůcka Papírové vzorky dynamický mikrofon

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4

Pomůcky mimo obsah balíčku:	záznamová technika (videokamera, fotoaparát, diktafon, kazetový magnetofon)
Metody práce:	<ul style="list-style-type: none"> • Čtení s porozuměním • Manipulace s pomůckami • Práce s interaktivní tabulí • Práce se záznamovou technikou • Samostatné práce • Skupinové práce • Kreslení a malování • Pracovní listy • Práce s počítačem • Rolová hra • Samostatné pozorování a sběr informací • Výklad
Poznámky:	Věnujte pozornost webovému rozšíření na adrese www.evvoluce.cz

Škola novinářů

ČÍSLO MATERIÁLU:	PR1 Škola novinářů
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	práce s interaktivní prezentací, hraní rolí, stylizace textu, luštění
CÍLE:	příspěk ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace, rozvíjet komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu, příspěk k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
ČASOVÁ DOTACE:	2 vyučovací hodiny pro vyhodnocení (90 minut)
POMŮCKY:	PR 1 Škola novinářů, mikrofon, variantně noviny Dobré ráno, Nízká Lhoto! a ZM 1 Redakce
KLÍČOVÉ POJMY:	novinář, redaktor, reportér, korektor, rozhovor

POPIS ČINNOSTI:

Žáci se s pomocí prezentace seznámí se základy novinářské práce, zamyslí se nad její náplní a hravou formou si vyzkouší činnosti, které jsou součástí práce novinářů pracujících v novinách, rozhlase a televizi. Během připravených úkolů a činností budou rozvíjet schopnost vyjadřovat své myšlenky a veřejně je prezentovat.

KROK č. 1 Úvodní motivace

Práci s prezentací zahajte pomocí video ukázky, kterou je oficiální upoutávka na film Dobré ráno, Vietnam, který v roce 1987 natočil americký režisér Barry Levinson (Vrtěti psem, Rain Man). Film je inspirován skutečným americkým diskžokejem a seržantem americké armády, který působil od roku 1965 v rádiu Saigon, které provozovala americká armáda během své účasti ve válečném konfliktu ve Vietnamu. Pozdrav, který Cronauer používal jako svou vizitku a kterým si spolu se svým vtípem, životním optimismem a výběrem hudby získal značnou popularitu, se stal i inspirací názvu balíčku.

Po zhlédnutí ukázky mají žáci za úkol odpovědět na tři otázky. Nejprve se však ujistěte, že všichni pochopili, že se jedná o propagační video (trailer) k celovečernímu filmu.

Jaká je profese hlavního hrdiny snímku?
Proč svou práci vykonává mimo domov?
Jaký má jeho práce smysl, co jí sleduje?

Hrdinou snímku je americký novinář, diskžokej, pracující v rádiu (s tímto termínem se žáci seznámí v následujících krocích prezentace). Do ciziny byl poslán, aby mohl poskytovat servis svým krajanům. Tímto způsobem novináři často pracují, vydávají se do míst, kde se něco děje, a to i do zahraničí. V tomto případě bylo smyslem jeho práce bavit vojáky a utužovat morálku americké armády. Zápletkou filmu je, že tak činí svým osobitým a lidským způsobem, což vytváří dramatický kontrast mezi jeho hravým vysíláním a situací, do které je zakotveno, což je krvavý válečný konflikt.

Při řešení otázek můžete využít i nápovědy, která je ukryta pod symbolem otazníku. Ta ukrývá překlad hlavních sloganů – charakteristik hlavního hrdiny, které zaznějí v ukázce.

KROK č. 2 Co mají tito lidé společného

Snímek č. 3 představuje novináře různých médií při práci. Úkolem žáků bude odhalit profesi zobrazených postav a zobecnit činnosti, ale i schopnosti, které je spojují.

Dokážete určit, co mají lidé na fotografiích společného? Jak se jim říká?

Je to jejich profese. Všichni lidé na obrázcích jsou novináři. I když se jejich konkrétní náplň práce liší, zabývají se tím, že získávají informace, které zpracovávají a připravují ke zveřejňování v různých druzích médií. Cizím slovem se jim také říká žurnalisté. K výkonu práce potřebují určité společné znalosti a dovednosti, také osobnostní vlastnosti a samozřejmě i techniku. Pokuste se některé společné rysy určit. Netrvejte v tuto chvíli na zobecňujícím řešení, to je náplní aktivit v dalších krocích. Zobecňující charakteristiky jsou ukryty v anagramech na následujícím snímku.

KROK č. 3 Kde novináři pracují?

Dále vyzvete žáky, aby určili, pro která média mohou tito novináři nejspíše pracovat.

Kde tito novináři pracují?

- Muži na tribuně – sportovní novináři (komentátoři) – pro rozhlas nebo televizi
- Muži s fotoaparáty – fotografové – pro noviny nebo redakci internetového zpravodajství
- Žena u mikrofonu a mixážního pultu a PC – rozhlasová redaktorka, moderátorka

Tento úkol je vhodné zkombinovat s pracovním listem PL 1.

KROK č. 4 Anagramy

Snímek č. 4 přináší tajenku v podobě anagramů. Úkolem žáků je přeskupit pořadí písmen a sestavit tak tři slova, která zobecňují informace z předchozího úkolu.

Dokážete vyluštit tajenky?

- Zobrazení lidé mají společné: PROFESI, DOVEDNOSTI, ZNALOSTI.

KROK č. 5 Znalosti a dovednosti novináře

Na snímku č. 5 žáci určují, jaké znalosti (tedy co by měl vědět, mít naučené) a jaké dovednosti (tedy co by měl umět) by měl mít správný novinář. Žáci nejprve vybírají z nabídky a následně přidávají vlastní návrhy.

Řešení se bude lišit. Pro příklad: komunikativnost, asertivita (schopnost se slušně prosazovat), vyjednávací schopnosti, pohotovost, znalost spisovného jazyka, stylizační schopnosti, znalost práce na PC a další záznamové techniky, pravidel profesní slušnosti, všeobecný přehled apod.

KROK č. 6 Kdo pracuje v médiích?

Snímek č. 6 slouží k tomu, aby si žáci ujasnili nejzákladnější názvy profesí, které jsou spojeny s médii. Jejich úkolem je přiřadit popisky k fotografiím.

Dokážete správně pojmenovat novinářské profese na fotografiích?

- korektor – kontroluje všechny zveřejňované texty, dbá na jazykovou správnost a stylistickou čistotu.
- redaktor – redaktor je člověk, který upravuje a připravuje informace ke zveřejňování (nemusí je tedy vždy nutně sám sbírat v terénu), má vliv na obsah vydání ať už novin, rozhlasového nebo televizního zpravodajství.
- reportér – zpravodaj, novinář, který se specializuje na zpravodajství, podávání zpráv. Informace získává sám přímo na místě události.
- DJ – disc jockey - /dí ždej, diskžokej/ je osoba, která vybírá a prezentuje hudbu před publikem. Přitom zohledňuje svůj osobní vkus a přístup k hudbě. První slavní diskžokejové pracovali v amerických rádiích, kde měli své pořady již od třicátých let 20. století. Jak jejich práce vypadala, se mohli žáci přesvědčit v úvodní video ukázce. Diskžokejové pracují na specializovaných rozhlasových stanicích dodnes.

Nakonec můžete vyzvat žáky, aby se podívali do tiráže novin Dobré ráno, Nízká Lhota! a pokusili se si výše uvedené informace ověřit.

Jaké z pozic naleznete v tiráži novin?

- Tiráž je seznam informací o vydavateli tiskoviny. V případě novin v ní najdeme jména šéfredaktora, jeho zástupce, odpovědných redaktorů a korektora.

KROK č. 6 Co je prací novinářů?

Úkol, který je pro žáky připraven na obrazovce č. 7, má za cíl rozvíjet jejich stylizační schopnosti. Žáci se pokusí tvořit krátké věty, které budou popisovat, co je všechno prací novinářů. Připraveny jsou tři pole, do kterých žáci zapisují slova tak, jak

odpovídá předepsaným slovním druhům. Promítněte obrazovku, dejte čas na rozmyšlenou a vyvolávejte dobrovolníky. Aktivitu můžete pojmut jako soutěž, kdy za každou smysluplnou větu získává žák bod. Dramatičtější může být soutěž dvojic, kdy si žáci budou moci vzájemně pomáhat.

Dokážete sestavit větu podle předepsaného vzoru?

Příklad: Přinášejí věrohodné informace.

Protože prezentace není nijak zabezpečena, můžete předepsané slovní druhy obměňovat, nebo doplnit o další pole a tvořit rozvítejší věty.

Na závěr aktivity žákům řekněte, že novináři při své práci především obratně zacházejí s jazykem. Rozvíjet tuto schopnost bylo právě cílem aktivity.

KROK č. 7 Předpověď počasí

Snímek č. 8. Nyní stojí před žáky první konkrétní úkol. Cílem je s pomocí interaktivní tabule, připravené mapy a symbolů prezentovat předpověď počasí. Rozdělte třídu na několik skupin – redakcí. Každá redakce si zvolí svého hlasatele, který bude předpověď prezentovat. Redakce mu pomáhá s přípravou. Předpověď by měla být na jeden den, schopnější skupiny zvládnou i více dní.

Nechte vystřídat všechny redakce. Na závěr společně vyhodnoťte nejzdařilejší výstup. Zaměřte se na spisovnost, souvislost projevu, zadrhávání se, vycpávkové výrazy, výslovnost hlasatele, jeho postoj a chování u mapy / „před kamerou“.

Pokud máte ve škole k dispozici kameru, tyto výstupy natáčejte. Službu může splnit i digitální fotoaparát s možností nahrávání videa, nebo mobilní telefon. Záznamy následně uložte do počítače a prezentujte žákům.

KROK č. 8 Sportovní reportér

Velmi náročnou disciplínou je komentování událostí v přímém přenosu. Zvláště v takových případech, kdy události probíhají velmi rychle a dochází k nečekaným zvratům. Do této kategorie patří i sportovní události.

Úkolem dvojic bude nyní vžít se do pozice televizního a následně i rozhlasového sportovního komentátora.

Snímek č. 9 přináší video ukázkou z mistrovství světa v lehké atletice, které se konalo v roce 2009 v Berlíně. Jamajský sprinter Usain Bolt zde vytvořil světový rekord v královské disciplíně, kterou je běh na 100 metrů, a to časem 9. 58 s. Dosáhl při tom nejvyšší rychlosti, která kdy byla naměřena běžícímu člověku – 44, 7 km/h.

Ukázkou nejprve žákům můžete prezentovat s originálním, cizojazyčným komentářem. Žáci mohou vnímat intonaci, rychlost řeči, vzájemné doplňování se komentátorů apod. Následně však již pracujte s ukázkou s vypnutým zvukem.

V první fázi nechte žáky video komentovat jako televizní komentátory. Snazší bude práce pro dvojice, kdy se mohou oba komentátoři vzájemně doplňovat. Variantou je, že jeden ze dvojice představuje novináře, druhý pak přizvaného odborníka, který podává doplňující a vysvětlující informace. Zde mohou žáci libovolně improvizovat. Cílem je opět rozvíjet jejich řečové a stylizační schopnosti.

Ve druhé, náročnější fázi se stanou se žáků reportéři rozhlasoví. Nejprve si společně vysvětlete, v čem je největší rozdíl a větší nároky. Je to samozřejmě v tom, že rozhlasový posluchač nic z dění na stadionu nevidí. Reportér proto musí neustále popisovat, co se děje.

Aktivitu proveďte za pomoci mikrofonu, který je součástí balíčku a kazetového magnetofonu. Namísto magnetofonu můžete samozřejmě použít osobní počítač. V případě operačního systému Windows funkci „záznam zvuku“. Využít můžete i volný software, které je k záznamu zvuku určen. Ten najdete na vašem cd s ostatními materiály k výukovému balíčku.

Podle vašeho zvážení a technických možností připojte mikrofon ke zvolenému zařízení. Ve chvíli, kdy jsou určení žáci připravení, spusťte bez zvuku video a zapněte nahrávání. Žáci se pokouší komentovat. Ve chvíli, kdy jim dojde slovo, mohou nahrávání přerušit výkřikem: stop! Poté nastupuje další dvojice. Podle vašeho rozhodnutí se nechte vystřídat určitý počet žáků.

Nahrávky vyhodnotíte opět společně a to tak, že je bez obrazu třídě prezentujete. Žáci sami vyhodnotí, který komentář byl zdařilý a kromě výše uvedených kritérií umožnil posluchačům i představu, co a jak se na stadionu děje.

KROK č. 9 Rozhovor s VIP

Snímek č. 10 slouží k nácvičení vedení rozhovorů. Nejprve se žáků zeptejte, zda-li se setkali s pojmem rozhovor nebo interview /intervju/, jaký je jeho smysl a s kým se takové rozhovory vedou.

Je to dotazování se nějaké veřejně známé a činné osobnosti, nebo někoho, kdo nemusí být známý, ale umí, zná, ví něco zajímavého. Tato osobnost odpovídá na otázky novináře. Kvalita rozhovoru tedy závisí na osobě dotazovaného, ale značnou měrou i na kvalitě pokládaných otázek. Správný novinář se tedy musí na takový rozhovor předem připravit.

VÍTE, ŽE...

Víte, co znamená zkratka VIP? Dnes se často setkáváme s označováním některých osob jako VIP. Jedná se o anglickou zkratku, která je složena z prvních písmen anglického Very Important Person, tedy velmi důležitá osoba. Mělo by se tedy jednat o významné osobnosti.

Na snímku je fotografie Michaela Stipa, rockové hvězdy, zpěváka a skladatele americké skupiny REM, a jeho fiktivní odpovědi. Cílem aktivity je doplnit vhodné otázky k těmto odpovědím. Nechte žákům určitý čas na rozmyšlení. Následně je nechte zapisovat své návrhy. Vyhodnoťte ty nejoriginálnější a nejtipnější.

Odpovědi jsou formulovány tak, aby umožňovaly více možných otázek. Úkolem žáků je tedy vymyslet několik variant otázek, a sledovat, jak se tím mění vyznění rozhovoru.

Příklady otázek:

Kolik máte oblíbených kytar (barev líčení, převleků)? Kolik nástrojů ovládáte?

- Asi pět, ale na koncertech používám tři.

Kdy jste začal chodit do školy? Začal se zpěvem? V kolika letech jste se začal učit hrát na cimbál?

- Když mi bylo šest.

Zajímá vás názor kritiky? Zajímáte se o zdravou výživu? Jaké značky oblečení rád nosíte?

- Tak na tom mi opravdu nezáleží!

Zajímají se členové vaší kapely o pokémony? Zpívají vaše děti rády? Co říká vaši rodiče na hudbu, kterou hrajete?

- Mají úplně jiné zájmy.

Následovat bude inscenovaný rozhovor. Jeden žák bude představovat novináře, druhý, nebo několik, zpovídáné osobnosti.

Aktivitu můžete zpestřit tím, že žáky necháte vylosovat, kterou hvězdu budou představovat, a to pomocí kartiček, na které každý žák napíše nějaké jméno (herec, zpěvák, sportovec, politik). Tyto kartičky následně vyberete a žákům pak necháte losovat.

Jinou variantou je využití materiálu Redakce, kde si žák vylosuje, bude-li představovat hvězdu známou nejvíce z internetu, televize, rozhlasu, novin. Výběr konkrétní postavy nechte na žákovi, postava může být i zcela smyšlená.

Následně nechte žáky, aby si mohli rozhovory připravit, a začněte s nahráváním.

Cílem následné prezentace zvukového záznamu projevu žáků je, aby si uvědomili, jakých chyb se dopouští při svém projevu, neboť tyto chyby si za normálních okolností neuvědomují.

KROK č. 10 Závěrečné hodnocení

Na závěr celku se žáky diskutujte. Zhodnoťte práci při novinářském výcviku.

- Chtěl byste se někdo stát novinářem? Proč?
- Co je na práci novináře zajímavé?
- Co je na novinářské práci nejtěžší?
- Co se vám při aktivitách dařilo? Co vám činilo potíže?

Kde a jak pracují novináři?

ČÍSLO MATERIÁLU:	PL1 Kde a jak pracují novináři?
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	práce s pracovním listem, skupinová práce, hra
CÍLE:	přiblížit žákům práci novinářů, seznámit se s některými druhy hromadných sdělovacích prostředků a rozdíly mezi způsobem předávání informace
ČASOVÁ DOTACE:	1 vyučovací hodina (45 minut)
POMŮCKY:	PL 1 Kde a jak pracují novináři?, karty Redakce
KLÍČOVÉ POJMY:	novinář, redakce, rozhlas, noviny, televize, hromadné sdělovací prostředky

POPIS ČINNOSTI:

Žáci budou pracovat s pracovním listem. Dozví se, kdo jsou to novináři, kde pracují, a poznají rozdíly mezi předáváním informací pomocí tiskovin, rozhlasu a televize, případně i internetu. Budou přemýšlet o výhodách a nevýhodách uvedených sdělovacích prostředků.

KROK č. 1 Kdo jsou novináři?

Pokud pracovní list používáte samostatně, bez předchozí práce s prezentací PR1 Škola novinářů, seznamte žáky s klíčovým pojmem novinář.

Kdo je to novinář? Co je náplní jeho práce?

Novinář je člověk, který informuje o novinkách, nových událostech. Sbírá informace, ověřuje je a zpracovává je do podoby ucelených sdělení, která jsou následně zveřejňována prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků. Dalším úkolem žáků bude tyto prostředky pojmenovat.

KROK č. 2 Kde pracují novináři

Nyní rozdejte každému žákovi pracovní list PR1 Kde a jak pracují novináři?

Prvním úkolem je určit, kde všude novináři pracují. Žáci v tomto kroku určí několik příkladů redakcí hromadných sdělovacích prostředků. To jsou prostředky, kterými se dnes mohou předávat informace mezi miliony lidí po celém světě.

Kde všude pracují novináři? Dokážeš nakreslit a popsat dva vlastní příklady?

Upozorněte žáky, aby nenavrhovali situace, ale sdělovací prostředky, pro které mohou novináři pracovat.

Základní příklady, které mohou žáci uvádět:

Rozhlas – znázorněno. Dále redakce novin a časopisů, televize, redakce internetových novin nebo časopisů.

Novináře můžeme označit také slovem redaktor. Toto označení jsme do češtiny přijali z němčiny. Redaktor je člověk zabývající se redakcí, tedy úpravou textu pro následné publikování. Slovem redakce se označuje i kolektiv, který takovou práci vykonává. Redakce je tedy skupinou novinářů, ve které má každý svou funkci. Například někteří novináři sbírají informace a sestavují je do publikovatelných celků, jiní pořizují a zpracovávají obrazový materiál, další všechno sestavují dohromady a upravují do konečné podoby, jiní pak výsledek prezentují veřejnosti apod.

Kontrolu úkolu můžete provést několika způsoby. Frontálně, kdy budete postupně vyvolávat dobrovolníky. Každý uvede jeden příklad. Takto se vystřídá několik žáků, než bude úkol vyřešen.

Jinou možností je aktivizovat žáky pomocí asociace. Ujistěte se, že žáci dokončili svou práci. Oznamte jim, že za okamžik zahájíte kontrolu úkolu. Zopakujte otázku a již beze slov prezentujte (ukazujte na) spotřebiče a tiskovinu, které příjem mediálního sdělení umožňují. (Pokud nemáte ve třídě možnost názorné ukázky, nakreslete jednoduchou kresbu na tabuli.) V této chvíli budou žáci sami reagovat a nabízet řešení.

Poté, co žáci určili několik druhů sdělovacích prostředků, postupně se zamyslí, jaký je mezi nimi rozdíl. Pro počáteční názornost určí vybavení a technické prostředky, s nimiž jednotliví novináři pracují.

Jaké vybavení ke své práci různí novináři potřebují?

V rozhlasu – mikrofon, záznamové zařízení, telefon, počítač, počítačové programy a zařízení pro stříhání a přehrávání záznamů

V novinách – telefon, diktafon, fotoaparát, počítač, programy pro úpravu textů a grafické programy, zápisník

V televizi – kameru, mikrofon, telefon, přenosovou techniku, počítač, programy a zařízení pro stříhání a promítání záznamů

V internetové redakci – kombinace výše uvedených zařízení, protože pracuje s textem, obrazem i zvukem

KROK č. 3

Poznáš, jaký sdělovací prostředek představujeme?

Rozdělte třídu do čtyř až pěti skupin. Každá skupina si zvolí jeden sdělovací prostředek z pracovního listu. Cílem skupiny bude ostatním sdělovací prostředek předvést pantomimicky. Ostatní hádají, o co se jedná.

Náročnější je pak varianta, kdy se během výstupu beze slov musí celá skupina neustále držet za ruce. Nemůže tedy představovat práci lidí, ale vytvořit obraz představující některý z přístrojů nebo některé ze zařízení, se kterým se v příslušné redakci pracuje.

KROK č. 4

Rozdíl mezi sdělovacími prostředky

Práce novináře v rozhlasu je jiná, než práce redaktora televizního zpravodajství. Žáci už poznali, že každý novinář používá ke své práci jinou techniku a vybavení. Je to proto, že každé médium používá odlišný způsob sdělování informací.

Nyní vyzvěte žáky ke splnění druhé části úkolu číslo 2. Žáci využívají připravenou tabulku a zapisují do ní svá tvrzení.

Jakým způsobem se ve vámi popsaných sdělovacích prostředcích předávají informace od autorů až k nám?

Rozhlas – psaný text: ne
mluvené slovo: ano
obraz: ne
pohyblivý obraz: ne
hudba a zvuky: ano

Noviny – psaný text: ano
mluvené slovo: ne
obraz: ano
pohyblivý obraz: ne
hudba a zvuky: ne

Televize – psaný text: ano
mluvené slovo: ano
obraz: ano
pohyblivý obraz: ano
hudba a zvuky: ano

Internet – psaný text: ano
mluvené slovo: ano
obraz: ano
pohyblivý obraz: ano
hudba a zvuky: ano

Nyní se třída opět rozdělí. Tentokrát však na tři skupiny. Každá skupina bude představovat redakci jednoho z významných médií – novin, rozhlasové stanice a televizní stanice, internetu.

Třídu můžete rozdělit po řadách, rozpočítat na první až čtvrté, nebo opět použít náročnější, avšak hravé metody.

V tom případě rozdáte každému žákovi kartičku, kterou získáte rozstříháním materiálu karet Redakce. Každý žák se na svou kartičku podívá, avšak v žádném případě ji neukazuje ostatním. Na kartičce nalezne místo svého dalšího působiště. Tím budou noviny, rozhlas, televize, nebo internet. Úkolem třídy je se ve stanoveném časovém limitu správně rozdělit. Použití mohou jakoukoliv metodu, avšak nesmějí mluvit ani si kartičky vzájemně ukazovat.

Ve chvíli, kdy je třída rozdělena do čtyř skupin, zadejte další úkol. Tím je posouzení výhod jednotlivých médií. Žáci se ve skupinách poradí, v čem spatřují největší výhody v šíření informací pomocí tištěného slova, mluveného slova a konečně obrazu a hlasu i kombinaci se zobrazováním textu.

? Jaké jsou největší výhody a nevýhody získávání informací z novin, z rozhlasu, z televize, z internetu?

▶ **Noviny**

VÝHODY: sám si určuji, kdy jim budu věnovat čas, mohu se k informacím vracet, nepotřebuji žádný přístroj ani připojení na elektřinu, ale pouze světlo; staré noviny mají další využití.

NEVÝHODY: neposkytují nejčerstvější informace, protože se musí připravit, vytisknout a rozvést, pokud je nemáme předplacené, musíme si je sami shánět, pracuji pouze s textem a obrazem.

Rozhlas

VÝHODY: mohu poslouchat a při tom vykonávat další práci, mám volné ruce a mohu se pohybovat bez nutnosti např. dívat se jedním směrem, slyším intonaci lidí a lépe porozumím jejich náladě či emocím, slyším i další zvuky, ruchy (při přímém přenosu a reportážích) a hudbu, mohu poslouchat snáze rozhovor více lidí.

NEVÝHODY: příjem závislý na přístroji a zdroji energie, mohu přeslechnout nějakou informaci.

Televize

VÝHODY: poskytuje obrazové a zvukové záznamy, sám vidím, co se stalo, moji pozornost vede komentář, téměř nemusím číst.

NEVÝHODY: televizor je většinou rozměrný a křehký, špatně se přenáší, závislý na připojení k elektrické síti a anténě, vyžaduje sledování obrazu, jinak může být informace nesrozumitelná.

Internet

VÝHODY: umožňuje přístup k téměř neomezenému množství informací z nejrůznějších zdrojů, dokáže zprostředkovat text, obraz, videozáznam i zvuk.

NEVÝHODY: přístup pouze pomocí finančně náročnějších elektronických zařízení a většinou pouze za úplaty, velmi rozdílná kvalita zdrojů a jimi poskytovaných informací.

Nyní diskutujte se žáky, podle jakých kritérií jsou schopni rozdělit uvedené příklady médií do skupin.

? Dokážete uvedené sdělovací prostředky rozdělit do několika skupin?

▶ Při posuzování zvažujte například:

- formu – tištěná, elektronická,
- cenu – pořizovací náklady, poplatky za využívání,
- aktuálnost – jak rychle jsou média schopna reagovat na události,
- charakter informací – o čem píší, vysílají,
- oblíbenost – výběr podle věku, zájmů, kolik času věnujeme,
- vazbě na příjemce – jaké technické nároky vyžadují,
- využití v domácnosti – kdy a proč je využíváme.

KROK č. 5 Zásady novinářské práce

Během závěrečné aktivity by si měli žáci uvědomit, že práce novináře je velmi zodpovědná, neboť může ovlivnit názory, ale i chování velikých skupin lidí. Novinář za nás zjišťuje informace, protože na to nemáme čas, a vyřadí tam, kam se často ani dostat nemůžeme, proto se musíme spoléhat na pravdivost a nezávislost informací, které nám poskytuje.

? Jaké zásady a pravidla musí novináři při své práci dodržovat a na co si musí dávat pozor?

▶ Tento úkol můžete vyřešit společnými silami, vhodná bude metoda brainstormingu – bouření mozků.

Novinář musí informovat pravdivě a nestranně. Nesmí šířit neověřené zprávy. Nesmí svou práci sledovat osobní prospěch, nebo se někomu mstít. Musí dodržovat zásady slušnosti a ctít práva každého člověka na ochranu soukromí a lidské důstojnosti. Musí si dávat pozor, aby se nenechal nachytat a napálit někým, kdo chce zamlžovat pravdu a lže. Protože někteří novináři pracují i v nebezpečných podmínkách, musí si dávat pozor na zdraví.

Toto téma dále rozvíjí tvořivá aktivita Úskalí tvorby zprávy, která je popsána v metodickém materiálu k PL 4 Píšeme zprávu.

Co se dnes píše?

ČÍSLO MATERIÁLU:	PL2 Co se dnes píše?
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	práce s pracovním listem, skupinová práce, hra
CÍLE:	seznámit žáky s obsahem novin a časopisů a určit rozdíly mezi těmito tiskovinami, rozvíjet jejich vyjadřovací a komunikační dovednosti
ČASOVÁ DOTACE:	1 vyučovací hodina (45 minut)
POMŮCKY:	PL 2 Co se dnes píše?, hmotná pomůcka Papírové vzorky
KLÍČOVÉ POJMY:	noviny, časopis

POPIS ČINNOSTI:

Žáci budou pracovat s pracovním listem. Seznámí se s rozdíly mezi dvěma základními druhy tištěných, pravidelně vycházejících médií – novinami a časopisy.

KROK č. 1 Význam vynálezu knihtisku

Seznamte žáky s tématem hodiny. Tím jsou především tiskoviny. Zeptejte se žáků, v čem vidí hlavní význam vynálezu knihtisku.

? Proč byl vynález knihtisku pro lidstvo tak důležitý? Jaký přínos znamenal pro šíření informací? Jak si lidé předávali novinky?

▶ Nechte žáky přemýšlet o starodávných způsobech předávání informací, zaměřte se přitom na předávání složitějších zpráv.

Ačkoliv od pradávna se k rychlému a spolehlivému předávání informací používalo nejrůznějších viditelných signálů (oheň a kouř), bylo nutné předávat i komplikovanější zprávy. K tomu sloužily zprávy a dopisy, které se doručovaly pomocí kurýrů (běžců, jezdců na koních, pomocí lodí), tuto službu však mohli využívat pouze privilegovaní jedinci. Prostým lidem se novinky vyhledávaly na veřejných prostranstvích – na náměstích a návších, zde se také vyvěšovaly tabule s texty zpráv a oznámení. Tabule s novinkami se vyvěšovaly také před úřady. Informační a zábavnou úlohu plnily jarmareční písně, které potulní zpěváci předváděli na lidových slavnostech, vyprávění kupců a putujících řemeslníků.

Ve starověkém Římě dokonce **Caesar** založil vydávání denních zpráv **Acta Diurna** (59 př. n. l. – 4. stol. n. l.) – dřevěné desky pokryté sádrou umístěné před Kapitolem, které obsahovaly nejdůležitější zprávy o významných stavbách, cestách politiků, zprávy z císařského dvora, soukromá rodinná oznámení. Opisy se posílaly do dalších římských měst. Postupně čistě propagandistický nástroj – jen chvála na politiky.

A zajímavá je i Čína: První noviny byly publikovány mezi roky 713 a 734 pod názvem **Různé zprávy z Císařského dvora** jako rukopisné noviny na hedvábí a směřované na oficiální místa.

VÍTE, ŽE...

...v říši starobylých Inků, která se rozkládala především na území dnešního Peru a Chile, dokázali kurýři předávat zprávy na několik set kilometrů denně? Pěší běžci se střídali důmyslným štafetovým systémem. Běhali po silnicích, u kterých byly v pravidelných úsecích zbudovány stanice, kde se běžci střídali.

ROZŠIŘUJÍCÍ AKTIVITA:

Nyní si můžete se žáky na kurýry zahrát. Rozdělte třídu na dvě stejně početná družstva. Celé družstvo se postaví za sebe do uličky mezi lavicemi. Každé družstvo má svou uličku, aby nedocházelo ke kontaktu mezi soupeřícími družstvy. Cílem družstva je co nejrychleji si předat zprávu v podobě listu papíru stočeného do ruličky. Vítězí rychlejší družstvo. Podmínkou je, že zprávu musí mít v ruce každý člen štafety.

Grafické záznamy na trvanlivý materiál doprovází lidstvo od pradávna. K záznamům se používali nejrůznější přírodní materiály (kámen, hliněné destičky, hliněné střeby, kovové destičky, spleené pruhy rákosu, pruhy kůry, palmové listy, vydělané kůže, papír).

Nejstarší knihy měly velkou hodnotu, protože se vyráběly a psaly ručně. Vyzvěte žáky, aby si představili, kolik času by jim zabralo přepsání oblíbené knížky, a kolik takových kopií by byli schopni vytvořit za jeden rok. Tisk umožnil zhotovit daleko rychleji mnoho kopií jedné stránky, proto bylo možné vydávat knihy a další tiskoviny ve větším množství.

Rozvoj knihtisku umožnil i rozvoj vzdělanosti, protože tištěné knihy se stávaly postupně cenově dostupnějším zbožím. Tisk umožnil i vznik novin. K jejich pozdějšímu masovému rozšíření přispěla také zásadně nová a levnější technologie výroby papíru z rozmělněné dřevní hmoty (s využitím celulózy, tedy buničiny), a také vynález nového typu tiskařského stroje, na kterém se netisklo pomocí desek, ale písmena byla vysázena na válci. Tomuto stroji se říká rotačka a je schopen tisknout z obou stran na „nekonečný“ pás papíru.

Prudkému nárůstu tisku novin napomohly také vynálezy jako železnice, telegraf a telefon – tak bylo možno rychle informovat ze vzdálených míst.

KROK č. 2

Rozdejte žákům pracovní list PR2 Co se dnes píše? Při řešení prvního úkolu si žáci uvědomí, co se mohou dočíst v novinách, a k čemu noviny vlastně slouží. Odliší novinové útvary od témat, která bývají zpracována v jiných druzích tiskovin.

Dokážete určit, co se dočtete v novinách?

V novinách se dočteme: zprávy z domova, zprávy ze světa, předpověď počasí.

Pro noviny nejsou typické: odborné články o letectví, návod na opravu motocyklu, plány na dietu.

Pokud žáci pracovali správně, získali základ tajenky pro úkol č. 2.

Jaká písmenka vám po splnění úkolu zbyla?

Písmena: Č, A a S.

KROK č. 3 Funkce novin

Nyní se pokuste společně určit, proč si noviny kupujeme, jaký typ informací noviny přinášejí a jakou funkci tedy plní. Společně diskutujte nad problémem.

Proč si kupujeme noviny?

Noviny si kupujeme proto, abychom se dozvěděli, co se kolem nás děje. Úkolem novin je informovat o aktuálních událostech u nás i ve světě.

KROK č. 4 Tajenka

Druhý úkol pracovního listu pracuje s tajenkou. Pomocí písmenek, která žáci získali v předchozím úkolu a obrázkové nápovědy, vyluští tajenku a získají tak název druhého zástupce tištěných médií.

Dokážete s pomocí získaných písmenek a nápovědy vyluští tajenku?

Tajenka: ČASOPIS

Nápověda: ve škole se nemá **opisovat**.

KROK č. 5 Funkce časopisů

Obdobně jako v kroku č. 3 se pokuste společně určit, proč si kupujeme časopisy, jaký typ článků v nich nalezneme. Společně o návrzích diskutujte.

Proč si kupujeme časopisy?

- Funkcí časopisu je nejen informovat, ale i pobavit. Časopisy si kupujeme s ohledem na naše zájmy. Bavíme se tím, že si čteme o tom, co nás zajímá. Proto máme každý oblíbený jiný druh časopisu.

KROK č. 6 Třídění poznatků

Úkol číslo 3 slouží k tomu, aby si žáci utřídili poznatky a ujasnili si hlavní rozdíly mezi novinami a časopisy. Podle schopností třídy práci zadejte jednotlivcům, nebo do dvojic. Žáci se budou moci radit, ale každý pracuje se svým pracovním listem.

Dokážete nyní určit největší rozdíly mezi novinami a časopisy?

Podle toho, jak často vycházejí

Noviny vychází většinou od pondělí do soboty, některé ale i v neděli.

Časopisy vychází většinou jednou týdně, jednou za čtrnáct dní, měsíčně, čtvrtletně apod.

Největší rozdíl je tedy v tom, že noviny vychází častěji než časopisy.

Podle toho, o čem píší

Noviny především stručně a jasně informují o aktuálních událostech a komentují je. Noviny se věnují celospolečenským problémům, ale i událostem z krajů a regionů. Proto vychází na různých místech země různé tituly nebo zvláštní regionální přílohy celostátních novin.

Časopisy se podrobněji věnují vybraným tématům. Tato téma se liší podle zaměření časopisu.

Největší rozdíl je tedy v obsahu, i když noviny díky svým rozmanitým přílohám tyto rozdíly částečně stírají.

Podle toho, kdo jsou jejich čtenáři

Noviny jsou určeny především pro dospělé čtenáře. Píše se v nich o všeobecnostech a tak, aby článkům rozuměl každý, kdo se potřebuje něco dozvědět.

Časopisy se snaží oslovit lidi nejrůznějšího věku a zájmů. Proto jich vychází mnoho druhů. Každý si může vybrat svůj časopis podle toho, o co se zajímá, co ho baví, co je jeho koníček.

Největší rozdíl je tedy v okruhu čtenářů. Noviny jsou určeny všem, časopisy se zaměřují na vybrané okruhy čtenářů.

KROK č. 7 Druh papíru

Následuje aktivita, při které je úkolem žáka rozpoznat po hmatu druh papíru a určit, kde se takový papír používá. Využijte k tomu hmotnou pomůcku Papírové vzorky. V sáčku jsou obsaženy tyto vzorky: novinový papír, křídový papír, papírový ubrousek, papír ze školního sešitu, čtvrtka, karton.

Žák si za zády vylosuje vzorek papíru a po hmatu se pokusí určit, o jaký druh papíru se jedná, kde se s takovým papírem může setkat a k čemu se takový papír využívá.

Na závěr předejte žákům zjednodušenou informaci o technologii výroby papíru s ohledem na dopady na životní prostředí a následnou recyklaci.

ROZŠIŘUJÍCÍ INFORMACE

Papír se vyrábí zplstěním jemných celulózových vláken ve vodném prostředí na sítu. Celulózová vlákna se získávají ze dřeva, méně často z bavlny či konopí. Výroba papíru je složená z několika fází: odkornění (zbavení kůry), sekání štěpků či strouhání kmenů, vaření a rozvláknění, praní, mletí, třídění, bělení a sušení v papírenském stroji. Při celém procesu se spotřebává velké množství energie, pitné vody a chemikálií (zejména na rozměňování vláken a bělení).

Základní druhy tiskových papírů

- *Novinový papír – dnes obsahuje značné množství recyklované vlákniny získané především rozvlákněním použitých novin a časopisů, které po vytřídění byly zbaveny tiskových barev. Bývá slabě zabarven (nebělí se na maximální bělost).*
- *Nenatírané papíry – skupina papírů se zlepšenými vlastnostmi. Vlákninové složení je stejné jako u papíru novinového, vyšší však je hladkost.*
- *Magazínové papíry – s vysokou tiskovou hladkostí, papír obsahuje značné množství plnidla (nejčastěji kaolinu), a to 10 až 30 %.*
- *Natírané papíry – Po obou stranách jsou opatřeny nátěry. Je možné u nich zvolit buď lesklý, nebo matový vzhled.*

Čím má tiskový papír hladší povrch (docílený vyhlazením ve stroji, obsahem plnidel nebo nátěrem), tím menší má savost barev a tisk na něj je kvalitnější.

Většinu papíru je možné recyklovat (za nerecyklovatelné se považuje asi 19% spotřebovaného papíru, např. znečištěný a hygienický papír) – použít na výrobu nového, ale obvykle méně kvalitního papíru. Při recyklaci se totiž vlákna celulózy zkracují a poškozují. Do papírenského stroje se proto přidávají také nová vlákna celulózy. Papír je možné recyklovat 4–7krát, z nejkratších vláken se vyrábí např. obaly na vajíčka.

Výroba recyklovaného papíru je zhruba o 64 % méně energeticky náročná. Každá tuna recyklovaného papíru tak může ušetřit asi 14 stromů. Z jednoho smrku se vyrobí zhruba 80 000 archů A4 běžného kancelářského papíru o plošné hmotnosti 80 g/m².

V Evropské unii se v roce 2010 vytrídilo 64,5% spotřebovaného papíru.

KROK č. 8 Časopisy o přírodě a ochraně přírody

O přírodě a její ochraně se mohou žáci dočíst například v těchto titulech: Příroda, Naše příroda, Živa, Vesmír, Sedmá generace, ABC. Některé jsou odborné (Sedmá generace, Vesmír), jiné mají spíše populárně naučný charakter.

S časopisy proveďte aktivitu, při které představíte žákům tři odlišně zaměřené tituly (např. Příroda, Vesmír, ABC). Jejich tituly napište na tabuli. Následně předčítejte vybrané ukázky z článků, které očísľujete. Úkolem žáků je přiřadit číslo ukázky ke správnému titulu. Žáci pracují samostatně, každý si zaznamenává své odpovědi. Následuje společná kontrola na tabuli.

Články uvedených časopisů můžete získat také prostřednictvím těchto internetových odkazů

<http://ziva.avcr.cz>

www.nasepriroda.cz

<http://www.epublishing.cz/priroda>

www.sedmagenerace.cz

<http://abc.blesk.cz>

KROK č. 9 Závěrečná aktivita

Žáci vymyslí vhodný a výstižný název pro noviny, které by vycházely v jejich obci. Upozorněte žáky, že z názvu titulu by mělo být patrné, že jde o noviny, a také, na který region jsou zaměřeny.

Dokážete vymyslet název novin, které by vycházely v naší obci?

Nechte žáky prezentovat své návrhy, vybrané zapisovat na tabuli a na závěr zvolit ten nejlepší.

Nyní každý žák vymyslí název pro časopis tak, aby dobře vystihoval zaměření časopisu. Název by měl být srozumitelný, ale zároveň i vtipný a úderný, aby zaujal. Žáci budou později podle názvů hádat, pro koho je časopis určen, a o čem píše. Pokud by žáci tápali, navrhnete jim sami několik příkladů (historie, populární hudba, životní styl, příroda apod.)

Dokážete vymyslet vtipný název vašeho časopisu tak, aby ostatní poznali, o čem a pro koho píše?

Aktivitu můžete provést tak, že vyvoláte dobrovolníka, ten svůj návrh přečte, kdo uhodne, přihlásí se. Nebo vámi určený počet žáků napíše své návrhy na tabuli. Zbytek třídy si na prázdnou stranu pracovního listu zapíše své návrhy. Následně provádíte kontrolu.

Trvejte na tom, aby žáci při určování zaměření časopisu používali vhodné výrazy pro danou zájmovou oblast, a aby se snažili i vhodně pojmenovat osoby, které tuto činnost vykonávají.

Příklad: Moje zahrada – časopis o zahradničení, určen pro zahrádkáře
Pařmen – časopis o počítačových hrách, určen pro hráče PC her

Tiskoviny

ČÍSLO MATERIÁLU:	PL3 Tiskoviny
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	práce s pracovním listem
CÍLE:	naučit žáky odlišovat informace od reklamního sdělení, vysvětlit význam slova médium
ČASOVÁ DOTACE:	1 vyučovací hodina (45 minut)
POMŮCKY:	PL 3 Tiskoviny, psací potřeby
KLÍČOVÉ POJMY:	tiskoviny, tištěná média, kamelot

POPIS ČINNOSTI:

Při práci s pracovním listem si žáci upevní znalosti o obsazích nejběžnějších tiskovin. Budou upozorněni na nutnost rozlišovat informativní od reklamního sdělení. Seznámí se s cizím slovem médium. Napodobí práci kamelota.

KROK č. 1

Práci zahajte diskuzí. Společně přemýšlejte, jaké druhy tiskovin už znáte a jakým způsobem se ke čtenáři tyto tiskoviny dostávají.

Jaké tiskoviny si kupujeme? Kde všude se dají koupit?

Knihy si kupujeme v knihkupectvích. Noviny a časopisy, ale i nenáročné knižní tituly kupujeme v novinových stáncích, obchodech s potravinami, na benzínových stanicích, ve stáncích ve veřejných budovách (nádrazí, letiště, nemocnice apod.) Pokud si zařídíme tzv. předplatné, budou nám chodit samy do poštovní schránky.

Dříve noviny prodávali na ulicích kameloti. Kamelot stál nebo se pohyboval po rušných částech města a snažil se upoutat pozornost kolemjdoucích výkřiky chytlavých titulků a sliboval zajímavý obsah vydání. Kameloti často vyráželi do ulic se zvláštními vydáními novin. Ty vycházely mimo plán, zejména v případě nenadálých událostí. Můžeme říci, že kameloty z ulic vyhnaly moderní sdělovací prostředky jako rozhlas, televize. Dnes se tímto způsobem prodává jen málo titulů, většinou charitativního rázu.

S pomocí dobrovolníků si práci kamelota můžete vyzkoušet. Nechte dva až tři žáky, aby si připravili výstup. Budou se snažit vzbudit pozornost a vyprovokovat třídu ke koupi vydání svých novin. Úkolem každého kamelota bude vymyslet si vtipné a senzační názvy a článků. Následně předstoupí a předvede svůj výstup. Kameloti se vystřídají a třída zvolí nejúspěšnějšího.

Mám možnost si tiskoviny přečíst, aniž bych si je musel kupovat?

Ano, za tímto účelem jsou zřizovány knihovny. Nikdo nemůže mít doma všechny knihy, které se mu líbí. Proto může využívat služby knihovny. V knihovnách mají také čítárny s novinami a půjčují časopisy.

Jaké tiskoviny jsou nám nabízeny zdarma? Jak je to možné?

Největší množství tiskovin si vůbec neobjednáváme, ale někdo nám je nabízí zdarma. Některé noviny si můžeme vzít na ulici, v obchodech, v metru, máme je ve schránkách. Je to proto, že jejich výrobu a jejich tvůrce platí někdo jiný. Tyto noviny velkou část svého obsahu věnují zveřejňování reklamy. Za otištění reklamy musí její zadavatel zaplatit. Reklama mu ale přiláká nové zákazníky, kteří mu přinesou peníze, a z těch se reklama zaplatí.

Úplně stejné je to i v případě reklamních tiskovin. Tyto tiskoviny vydávají nejrůznější obchody. Zaplatí je pak všichni, kteří přijdou do obchodu nakupovat. Protože náklady na reklamu jsou započítány do ceny zboží. I do toho, které je „v akci“.

KROK č. 2

Obsahy tiskovin

Nyní rozdejte všem žákům pracovní list PL3 Tiskoviny. Prvním úkolem tohoto pracovního listu je určit převažující obsah tiskoviny.

Cílem této aktivity není dostat se k přesným číslům, ale ujasnit funkci jmenovaných zástupců. Žáci tak budou schopni si dříve představit, co mohou při setkání očekávat.

- ▶ Noviny – 70% zpravodajství, 10% zábava, 20% reklama
- Časopis – 10% zpravodajství, 80% zábava, 20% reklama
- Reklamní letáky – 0% zpravodajství, 0–5% zábava, 95–100% reklama

KROK č. 3 Na co si dávat pozor

Koupí novin a časopisů vyjadřujeme souhlas s obsahem. Už víme, co můžeme čekat. Reklamní tiskoviny se ale někdy tváří jako časopisy. Kombinují články a reklamní texty na stejná, nebo velmi podobná témata v těsné blízkosti a nedostatečně graficky je oddělují, takže se nepozornému čtenáři může stát, že si ani neuvědomí, že čte reklamní text. Jiné reklamní tiskoviny zařazují krátké články s lákavým obsahem, televizní program, křížovku. Ale jen proto, abychom je hned nevyhodili a zvýšili šanci, že si prohlédneme reklamy uvnitř.

KROK č. 4 Další druhy tiskovin a co jsou to média

Úkol č. 2 slouží k tomu, aby si žáci uvědomili další informační zdroje, které spadají do kategorie tiskovin. Cílem není, aby ihned přišli na všechna řešení. Nechte je určitou dobu samostatně pracovat. Ve chvíli, kdy budou mít pocit, že určili vše, co se dalo, zahajte společný brainstorming. V případě školy tak společně přijdete na další, možná nečekaná řešení.

- ▶ Ve škole: žákovská knížka, školní zpravodaj, evakuační řád a plán, značky únikové cesty, označení tříd, rozvrhy učeben, učebnice, mapy, časopisy, obrazy, tabulky, katalogy, letáky, plakáty, jídelníček, kalendáře, rozpis služby
- Doma: knihy, noviny, časopisy, plakáty, katalogy, vizitky, kalendář

Proč nalezneme daleko více rozdílných příkladů ve škole?

- ▶ Protože škola je instituce. Veřejné zařízení, ve kterém se pohybuje mnoho různých lidí. Tito lidé musí být informováni, aby věděli, co mají dělat. Komunikace doma probíhá z očí do očí, můžeme si všechno přímo říci a vysvětlit. Ve škole to nejde. Je nás tam mnoho, a proto komunikujeme přes prostředníky. Cizím slovem se jim říká média. Tiskoviny tvoří jednu kategorii médií, kterým se říká tištěná média.

KROK č. 5 Jak se bránit nevyžádaným tiskovinám

Nevyžádaným tiskovinám se příliš bránit nemůžeme. Pokud nás ve schránce obtěžují, můžeme to dát najevo tím, že to na schránku vyznačíme.

Třetím úkolem pracovního listu je návrh takového označení. Nechte žáky samostatně tvořit. Pouze v případě, kdy budou tápat, pomozte s prvním nápadem.

Pokud si takto schránku označíme, možná reklamní tiskoviny přestaneme dostávat, ale problém se tím neřeší.

Jaká dokážete navrhnout řešení, aby již vyrobené reklamní tiskoviny našly rozumné využití?

- ▶ Snažit se zabránit tomu, aby nedocházelo k vyhazování do směsného odpadu, kde se tato surovina znečistí a znehodnotí, k pálení, volnému odhazování apod.

Žáci budou tedy samozřejmě papír třídit, mohou ale usnadnit práci i případným sousedům v domě tím, že v blízkosti poštovních schránek založí malé sběrné místo, o které se budou pravidelně starat. V případě panelového domu to už není zanedbatelné. Takové místo žáci pochopitelně založí i ve škole, pokud ho již nemají. Papír je druhotná surovina, která se dá prodávat. Výkupní ceny nejsou velké, ale do sběru se může zapojit celá třída s využitím sběrných míst z místa bydliště žáků. (Pokud rodiče nepřivezou kilogram papíru ke škole autem). Za utržené peníze se dají financovat drobné třídní výdaje, nebo se třída dohodne na společné investici.

Píšeme zprávu

ČÍSLO MATERIÁLU:	PL4 Píšeme zprávu
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	práce s pracovním listem, luštění, stylizace textu
CÍLE:	rozvíjet komunikační schopnosti žáka a schopnost stylizovat psaný text, poskytnout návod pro psaní novinových zpráv
ČASOVÁ DOTACE:	1 vyučovací hodina (45 minut)
POMŮCKY:	PL 4 Píšeme zprávu, ZM 1 A–D Dramatická událost
KLÍČOVÉ POJMY:	novinová zpráva

POPIS ČINNOSTI:

Žáci budou pracovat s pracovním listem. Seznámí se s tím, jak vypadá novinová zpráva. Pracovní list jim poskytne šablonu pro tvorbu vlastní zprávy.

KROK č. 1 Novinová zpráva

Žáci už vědí, že média nám slouží jako zdroj informací. Novinová zpráva je jedním ze základních informativních novinářských útvarů. Žáci se nejprve seznámí s její základní charakteristikou.

KROK č. 2 Jaká má být novinová zpráva?

První úkol pracovního listu tvoří tajenka. Úkolem žáků je doplnit do tří tajenek chybějící písmena tak, aby vytvořila smysluplná přídavná jména, která charakterizují novinovou zprávu. Tato informace jim bude sloužit při tvorbě vlastní zprávy.

Dokážete do tajenek doplnit chybějící písmena?

Novinová zpráva má být: KRÁTKÁ, VÝSTIŽNÁ, PRAVDIVÁ.

Novinová zpráva slouží k tomu, aby čtenáře informovala, co se kde, kdy a jak stalo. Podává informace, ale události nekomentuje.

Nyní se se žáky pomocí diskuze zamyslete nad výše uvedenou charakteristikou.

Co si představujete pod uvedenými charakteristikami? Jak se konkrétně ve zprávě projevují?

Krátká – cílem je informovat, ne zahltit zbytečnými údaji. Délka textu je přiměřená události.

Výstižná – informace musí být jasná, přesná, pochopitelná.

Pravdivá – protože podává ověřené informace, nic nezatajuje, je nestranná.

Můžete si se žáky vyzkoušet aktivitu, ve které se budou vzájemně informovat o totožné události. Jeden žák se pokusí o přístup, jakým by asi pracoval novinář, jiný pak o způsob, jakým by se informovali například sousedé, spolužáci, svědci události.

Příklady témat: nečekaný výsledek fotbalového utkání, útěk rozzuřeného býka z nedaleké farmy, uzavření školy z důvodu nedostatku školní křídly.

Prezentované výstupy pak společně komentujte. Zaměřte se na oblasti, které žáci analyzovali v předchozím bodě. Délka, výstižnost, nestrannost a pravdivost zprávy, a naopak domýšlení si informací, komentování události z určitého úhlu pohledu. Zaměřte se také na porovnávání použitých výrazů.

KROK č. 3 Tvorba novinové zprávy

Následuje úkol, kdy žáci vytvoří vlastní novinovou zprávu. Mohou tvořit zprávy zcela smyšlené, kdy cílem bude rozvíjet jejich stylizační schopnosti a pobavit spolužáky. Vhodnější motivací však může být informace, že jejich úkolem bude, s pomocí šablony znázorněné na pracovním listu, zpracovat text, který následně použijete pro vydání vlastních třídních novin.

Novinová zpráva má svou stanovenou stavbu. Bývá uvozena titulkem, který vystihuje její obsah. Následuje určení místa, kde zpráva vznikla, nebo ke kterému místu odkazuje; v dalším odstavci sděluje nejdůležitější informace o události a v následujícím odstavci bývají uvedeny další, rozšiřující informace.

Zpráva by měla být napsána tak, aby ji bylo možno případně od konce krátit, to znamená škrtnat věty. Text přitom musí zůstat srozumitelný a úplný. Autor zprávy se podepisuje svou značkou, obsáhlejší text pak podepisuje celým jménem.

Nyní vyzvěte žáky, aby vytvořili do pracovního listu text vlastní zprávy.

S vytvořenými zprávami následně pracujte několika způsoby.

KONTROLA

Ve chvíli, kdy je určitá část třídy hotova se svou prací, vyzvěte několik dobrovolníků k veřejné prezentaci své zprávy. Zaměřte se na její věcnost, jednoznačnost, úplnost. Společně posuzujte. Prezentované zprávy mohou posloužit jako inspirace těm, kterým práce tak dobře nejde.

Jakmile budou hotoví všichni žáci, provedte kontrolu s celou třídou. Každý žák posuzuje svou práci. Vyučující vyzve žáky, aby si zkontrolovali místní určení zprávy, přítomnost informace, co se stalo, kdy se to stalo, a kdo nebo co je původcem. Dané pasáže si žáci ve svých zprávách mohou podtrhnout různými barvami. Dalším krokem může být krácení zprávy, tedy vypouštění informací, které nejsou pro zprávu tak podstatné. Vyzvěte žáky, aby svou zprávu ještě jednou posoudili a zbytečné věty škrtnuli. Následně se zeptejte, v jaké části zprávy věty škrtnali. Pokud postupovali od konce textu, byla jejich zpráva napsána naprosto správně.

PREZENTACE ZPRÁV

Zprávy žáků můžete prezentovat po skončení práce v prostorách třídy, aby měli žáci možnost se vzájemně seznámit se svou prací. Další nenáročnou prezentací je vystavení zpráv na vhodném místě ve společných prostorách školy. Může k tomu sloužit běžná nástěnka. Třída, nebo i více tříd se může pokusit po stanovené období o pravidelnou aktualizaci, takže dojde k vytvoření neformálního žákovského informačního centra.

ROZŠIŘUJÍCÍ PRÁCE

Další zpracování zpráv je možné s využitím počítače a textového editoru. Žáci si zprávy přepíší, nebo vytvoří nové pomocí počítače. Díky tomu budou moci text upravovat, vložit na jednu stránku zpráv více a případně je doplnit vlastní ilustrační fotografií. Tuto aktivitu je vhodné zařadit jako následující krok po zvládnutí předešlého, s možností domácí přípravy. Žáci budou mít stanovený čas v řádu dnů, kdy budou moci sebrat materiál pro svou zprávu. Budou něčeho svědky, nebo zjistí pořádání společenské, kulturní či sportovní události, podaří se jim nějaký zajímavý objev. Samostatné téma pak bude tvorba zprávy s tematikou ochrany přírody. Žáci mohou vytvořit sérii zpráv, ve kterých budou prezentovat vztah obyvatel daného místa k přírodě, a tyto zprávy dokumentovat fotografiemi.

TVORBA VLASTNÍ TISKOVINY NEBO PREZENTACE

Ze zdařilých zpráv můžete sestavit výtisk třídních novin. Takové ucelené tiskovině musíte samozřejmě vymyslet jméno, uvést den a rok vydání. V silách třídy nebude vydávat tuto tiskovinu pravidelně, ale pokud si stanovíte, že zhotovíte např. jedno číslo za pololetí a žáci budou pokračovat i po přestupu na druhý stupeň, získáte tak zajímavý materiál mapující život ve škole a jejím okolí a žáci sami budou moci porovnávat vývoj své práce. Materiál může být prezentován i v elektronické podobě.

KROK č. 4 Úskalí tvorby zprávy

Již v pracovním listu PL1 řešili žáci problém, jaké jsou předpoklady novinářské práce. Novinář musí pracovat nezájatě a nestranně, podávat pravdivé a celistvé informace. Novinář si musí vždy ověřit z několika zdrojů pravdivost své informace. Žáci si proto sami vyzkouší, k jakým výsledkům může informování pouze z jednoho úhlu pohledu vést.

K aktivitě slouží materiál Dramatická událost. Ten obsahuje čtyři různé texty s výpověďmi účastníků nebo svědků události. Úkolem žáků bude podle obdrženého podkladu napsat o události zprávu pro svou redakci. Aktivitu organizujte jako práci dvojic, nebo čtveřic. Podle vašeho rozhodnutí si připravte příslušný počet kopií materiálu. Nastříhejte kartičky s texty. Každá skupinka dostane pouze jeden text.

Motivujte žáky tím, že jsou novináři, kteří mají podat zprávu o dramatické události, kterou je přepadení pošty. Jako podklad jim bude sloužit výpověď účastníka události.

Až budou žáci s prací hotovi, vyberte několik zástupců každé varianty výpovědi, aby přečetli svou zprávu. Ve chvíli, kdy zazní zprávy zpracované na základě všech čtyř verzí, provedte hodnocení pomocí problémových otázek.

Příklady otázek:

- Hovořily všechny zprávy o stejné události?
- V čem se shodovaly?
- V čem se nejvíce lišily?
- Čím to bylo způsobeno?
- Kdo poskytl nejvíce zavádějící informace?
- Může být takové zpravodajství pokládáno za věrohodné?
- Jaké chyby jste se jako novináři dopustili?

KROK č. 5 Závěrečné zhodnocení

Posláním novinářů je pravdivě a uceleně informovat. Žáci se sami přesvědčili, že napsat výstižnou a korektní zprávu není jednoduché. Na první pohled se může zdát, že jde jen o několik řádků prostého textu. Psaní zprávy má ale svá přesná pravidla a je základní dovedností novináře.

Nyní si se žáky shrňte, čím se zpráva vyznačuje. Je to především aktuálnost, hovoří o něčem, co se právě stalo. Věrohodnost, protože poskytuje informace ověřené z několika zdrojů. Věcnost, neboť vystihuje to podstatné, nezabývá se zbytečnostmi a není rozvláčná. A také je to úplnost a nezájatost. Musí podávat všechny informace a nikomu nestránit.

Média a region

ČÍSLO MATERIÁLU:	PR2 Média a region
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	práce s prezentací pro interaktivní tabuli, skupinová práce, hraní rolí
CÍLE:	uvědomění si rozdílů v obsazích celoplošných a regionálních médií, napomoci k vytváření představy o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
ČASOVÁ DOTACE:	2 vyučovací hodiny (90 minut), 1 vyučovací hodina pro závěrečnou výtvarnou aktivitu
POMŮCKY:	PL 2 Média a region, PL 5 Kde se o nás píše?
KLÍČOVÉ POJMY:	celoplošný, regionální, reportáž

POPIS ČINNOSTI:

Žáci budou pracovat s prezentací pro interaktivní tabuli, seznámí se se základními rozdíly mezi celoplošnými a regionálními médii, vyzkouší si aktivity spjaté s novinářskou prací v regionech.

KROK č. 1 Pro koho se píše?

Nejprve žáky seznámte s pojmy celoplošný a regionální tisk. Snímek č. 2 přináší ukázkou našich i zahraničních celoplošných tiskovin a srovnání s tiskovinami regionálními. Vyzvěte žáky, aby porovnali názvy těchto tiskovin a následně se zamysleli nad rozdíly mezi nimi. Diskutujte s využitím zobrazené nápovědy.

Co se dá vyvodit z názvu představovaných tiskovin? Jak se tyto tiskoviny liší?

Celoplošný tisk vychází na území celého státu (prezentace představuje i zástupce titulů, které se prodávají po celém světě).

Může se jednat o noviny. Ty pak mají oslovit nejširší skupinu čtenářů. Věnují se proto tématům, která jsou zajímavá celospolečensky. Tomu odpovídá i jejich název, který vyjadřuje spíše názorovou orientaci listu a tematické zaměření.

Mezi celoplošný tisk patří i časopisy. Ty si hledají čtenáře podle zájmů, a ne podle místa bydliště.

Naproti tomu je regionální tisk spjatý s určitým krajem. Jeho název je proto zvolen tak, aby čtenář okamžitě poznal, o jaký kraj se jedná, a jaké informace může očekávat. Regionální tisk hledá čtenáře s ohledem na místo bydliště. Informuje o aktuálním dění v místě, ke kterému se hlásí.

V následujícím kroku se blíže zaměřte na odlišení obsahů obou typů tiskovin.

KROK č. 2 Novinové titulky

Snímek č. 3 přináší ukázkou šesti novinových titulků. Úkolem žáků je titulky rozdělit na dvě skupiny podle toho, v jaké tiskovině by se s nimi mohli setkat.

Snímek zobrazuje titulní strany dvou různých tiskovin. Úkolem je tedy tiskoviny rozpoznat a odlišit, která z nich je celoplošná, a která regionální. Potom se žáci pokusí pod zobrazené tiskoviny přiřadit i titulky.

Aktivitu proveďte s celou třídou. Vysvětlete její princip, ale nechte na žácích, aby se sami rozhodovali. Pouze vyvolávejte k tabuli dobrovolníky. Těch se vystřídá tolik, než bude třída s řešením spokojena. Teprve potom aktivitu zhodnoťte, a to včetně vaší spokojenosti s předvedenou týmovou spoluprací.

Dokážete vhodně rozdělit zobrazené titulky na dvě skupiny?

První skupina: Elektřina bude zlevňovat, Novou superstar je Ida Ječivá, Čeští hokejisté přivezli bronz.

Druhá skupina: Nové knihy v obecní knihovně, V sobotu začne výstava kaktusů, Slavná rodačka navštíví naše město.

KROK č. 3 Společenská rubrika

Oblíbenou součástí regionálního tisku jsou informace ze společnosti. Informuje se o tom, kdo se narodil, kdo zemřel, kdo slaví životní jubileum. Zájemci si mohou v některých novinách zveřejnění podobné informace také objednat. To je námětem následujícího úkolu.

Na snímku jsou rozpracované gratulace do společenské rubriky. Texty se ale popletly a několik slov se pomíchalo dohromady. Úkolem žáků je správná slova zařadit na patřičné místo do textu. Na závěr pak ještě rozhodnout, která z fotografií oslavenců patří ke kterému textu.

Žáci opět pracují společně.

Dokážete správně sestavit obě blahopřání do společenské rubriky novin?

Text č. 1: Dne 25. bubna oslaví naše **vnučka, Alenka** Nová, své **třetí** narozeniny. Všechno nejlepší a hodně **zdraví** ti přejí děda a babička.

Text č. 2: Milá **Soňo**, k tvým **významným** narozeninám ti přejeme, ať jsi stále veselá a zdravá. Držíme **palce** k maturitě! To ti přeje táta, máma, brácha **Honza** a **sestřenice** Tereza.

KROK č. 4 Pro koho se vysílá?

Snímek č. 5 přináší obdobnou aktivitu jako v případě tiskovin. Nyní budou žáci posuzovat celoplošné a regionální televizní vysílání, a to opět dle nabízených kritérií. Těmi jsou cílová skupina, obsah vysílání a rozsah vysílání. Rozdíl je i v technických možnostech. Ten je pak patrný ve výsledném zpracování.

Dokážete určit rozdíly mezi celoplošným a regionálním vysíláním? Jak takové vysílání vypadá?

Celoplošné stanice se zaměřují na nejširší vrstvu obyvatel. Vysílají na vlastním kanále širokou paletu pořadů, které si buď sami vyrábí, nebo se na jejich výrobě podílí, nebo je nakupují. Vysílají větší část dne, či nepřetržitě.

Regionální stanice jsou většinou zpravodajské. Někdy vysílají na vlastním kanále, ale často také v určité časy v rámci celoplošné stanice. Vysílají zpravodajství, poskytují informační servis a uvádějí pořady vlastní výroby. Vysílání má proto omezený rozsah. Diváci od těchto stanic očekávají pořady, které mají vztah k danému místu.

Žákům můžete prezentovat také video ukázky se zpravodajstvím celoplošné a regionální televize, která spustíte kliknutím na odkaz.

Tyto aktivity jsou přípravou k samostatnému pátrání po regionálních médiích, které žáci uskutečňují s pomocí PL 5 Kde se o nás píše? Pracovní list má zpracován samostatný metodický doprovod.

KROK č. 5 Námět na reportáž

Aktivita s podporou snímku č. 6 spočívá v tom, že žáci mají za úkol zvolit vhodný námět na reportáž pro regionální stanici, která působí na našem území. Žáci budou pracovat ve čtyřech až pěti skupinkách.

Žáci volí z témat, která jim představují ilustrativní snímky. Pro domácí regionální stanici jsou aktuální reportáže s tematikou krojované hudby, hasičského sboru a dětské atrakce. Téma z pouště, zemětřesení, fotbalové utkání zahraničních klubů je vhodné pro celoplošný tisk, mohou zaujmout i média celosvětová a budou je pochopitelně pokrývat i místní regionální média.

Ujistěte se, že žáci rozumí pojmu reportáž. Je to zpráva podávaná přímo z místa události. Zobrazuje se v ní prostředí, kde k události došlo, a vystupují v ní osoby, kterých se událost dotkla.

Rozdělte žáky do skupin a vyzvěte je, aby si prohlédli snímky na tabuli. Nechte skupinám čas na rozmyšlenou při volbě tématu, které pokládají za zajímavé pro zpracování regionální televizi. Poté by měla být každá skupina schopna prezentovat svou volbu, a to včetně zdůvodnění.

Ve druhé části aktivity nechte skupiny navrhnout obsah reportáže, tedy o čem by měla reportáž být. Každá skupina si tak vymyslí vlastní příběh, událost, situaci, která vedla ke vzniku reportáže.

Ve třetí části si skupiny reportáž připraví tak, aby ji mohli prezentovat ostatním. Žáci si ve skupinách rozdělí role. Jeden žák bude představovat reportéra, ostatní převezmou role postav vystupujících v reportáži. Podle zvoleného tématu a navrženého obsahu budou předvádět nějakou činnost, kterou bude reportér popisovat. Reportér může také osoby vyzvat ke krátkému rozhovoru či komentáři. Pokud máte k dispozici záznamovou techniku, můžete reportáž natočit.

KROK č. 6 Pan starosta informuje

Život každé obce vyžaduje zveřejňování důležitých informací jejím občanům. Tomuto problému se věnují snímky č. 7 a 8. Přinášejí srovnání vybraných druhů komunikace uvnitř obce v dřívějších dobách a dnes.

Snímek č. 7 přináší fotografie historicky starších způsobů veřejného šíření informací. Úkolem žáků je k zobrazeným fotografiím přiřadit správné popisky.

Dokážete rozpoznat a popsat uvedené příklady prostředků komunikace?

plakát s textem vyhlášky – vylepoval se na vývěsce a dalších frekventovaných místech, kde si mohli lidé text přečíst
leták – rozdával se přímo lidem, každý tak získal svůj vlastní text

dopis – zpráva doručovaná poslem, nebo poštou. Obce si zřizovaly i funkci obecního posla (sluhy), který dopisy doručoval určeným osobám

telegram – spěšná zpráva zasílaná na větší vzdálenost, souvisí s vynálezem telegrafu

obecný hlásný – měl za úkol tlumočit text zprávy. Aby na sebe lépe upozornil, používal hudební nástroj – buben, nebo trubku

Snímek č. 8 představuje metody, které využívá dnešní radnice. Kromě plakátů, letáků, dopisů dnešní starosta může využívat další prostředky. Úkolem žáků je do víceslovných pojmenování doplnit správně chybějící část. Náповědu opět tvoří obrázky.

Dokážete pojmenovat současné prostředky komunikace mezi radnicí a občany?

radniční **noviny**, **internetové (www)** stránky, obecní **rozhlas**, **mobilní** telefon

Radniční noviny přinášejí informace o činnosti úřadu, o jednání a rozhodnutích představitelů obce, o důležitých událostech v obci, o připravovaných akcích, ale přináší i nejruznější zajímavosti ze života i historie obce.

Internetové stránky jsou dnes neodmyslitelným nástrojem pro činnost obecního úřadu. Každá obec je spravuje podle svého uvážení a snaží se obyvatelům ale i případným návštěvníkům, poskytnout úplný informační servis. Některé dokumenty se dokonce musí na internetu zveřejňovat povinně. To jsou nařízení a vyhlášky, informace o výběrových řízeních apod.

Obecní rozhlas nahradil obecního hlásného. Informace se vyhlašují pomocí podobného zařízení, s jakým se pracuje v rádiu. Toto zařízení si můžete prohlédnout v kanceláři školy.

Mobilní telefon je dnes samozřejmou výbavou každé rodiny. Starostové obcí mívají ale i speciální služební telefony, které se používají při mimořádných událostech, jako jsou živelné pohromy, hromadné havárie, nebezpečí úniku jedovatých látek apod. Někdy se jim říká krizové telefony.

KROK č. 7 Na vědomost se dává

Tuto část můžete zakončit aktivitou na téma hlášení obecního rozhlasu. Žáci si v malých skupinách připraví relaci pro místní rozhlas. Podle vašeho uvážení můžete nechat žáky samostatně si zvolit téma, nebo jim několik témat můžete nabídnout. Občas se stane, že takové hlášení může vzbudit úsměv, proto je pro zpestření možné zařadit i odlehčená témata.

Příklady: očkovaní psů, dovolená obvodního lékaře, změna otevírací doby pohostinství, maškarní ples pro rodiče s dětmi, odcizená koza, nebezpečí vztekliny, fotbalové utkání na místním hřišti, hasičská soutěž, vystoupení umělce z Prahy v sále pohostinství apod.

KROK č. 8 Spojenci v ochraně přírody

Závěrečný snímek ilustruje práci novinářů v oblasti ochrany životního prostředí. Novinářům se někdy říká hlídací psi demokracie. Součástí jejich práce je totiž upozorňovat a odhalovat problémy, případy, skutečnosti, které jsou v rozporu se zákony nebo dobrými mravy. Na tyto případy novináři upozorňují, odhalují viníky, upozorňují na nečinnost zodpovědných osob, či dokonce na něčí zájem na tom, aby se kauzy řádně neřešily.

Zveřejněný článek, odvysílaná reportáž může způsobit zájem veřejnosti a tlak ze strany „vyšších míst“ (nadřízených orgánů) na zjednání nápravy. To platí i v případě ochrany životního prostředí.

Na tuto informaci můžete navázat aktivitami:

OZNAČENÍ LOKALITY, KTERÁ BYLA DOTČENA NEDÁVNOU ČINNOSTÍ ČLOVĚKA

Žáci určí lokalitu, kde došlo k nějaké změně krajinného rázu v důsledku činnosti člověka. Pokusí se uvést důvody, proč k tomu došlo, případně si tyto informace vyhledat. Následně posoudí pozitiva a negativa, která tato změna přinesla. Ze

zjištěných informací žáci zpracují článek do školního (třídního) časopisu. Na závěr je možné přímo na místě zpracovat reportáž.

VYHLEDÁNÍ NÁMĚTU PRO REGIONÁLNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

Žáci samostatně vyhledávají náměty pro zprávu s tematikou ochrany životního prostředí. Nemusí mít nutně negativní vyznění, může i informovat o zdařilé akci, kterou provedla na poli environmentální výchovy vaše škola. Vyberte zajímavá témata, která s pomocí žáků nabídněte regionálním médiím. Žáci sami vyhledají s pomocí internetu potřebné kontaktní údaje. Toto aktivitu je vhodné propojit s PL4 Píšeme zprávu.

VYHLÁŠENÍ SOUTĚŽE PRO ŽÁKY ŠKOLY

Vaše třída může být organizátorem foto soutěže pro žáky školy v kategorii reportážní snímek na téma vztahu člověka ke svému okolí. Stanovte pravidla, věkové kategorie, počet soutěžních snímků. Určete odbornou porotu, tou může být celá třída, nebo vybraní žáci, vyrobte ceny a uspořádejte slavnostní vyhlášení vítězů, které nechte moderovat samotné žáky.

KROK č. 9 Závěrečná reflexe

Shrnutí bloku proveďte pomocí výtvarné aktivity. Úkolem žáků bude vytvořit plakát, jehož obsahem bude vyjádření významu regionálních médií pro život v obci. Plakát může mít informační i reklamní charakter.

Práci zadejte jako skupinovou, použijte čtvrtku nebo balicí papír velkého formátu. Nechte žáky pracovat kombinovanou technikou s využitím kresby, malby, ale i koláže s použitím výstřižků z dostupných tiskovin.

Na závěr nechte skupiny svou práci prezentovat a objasnit záměr práce.

Kde se o nás mluví

ČÍSLO MATERIÁLU:	PL5 Kde se o nás mluví
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	vyhledávání informací, práce se zdroji informací
CÍLE:	učit využívat potenciál médií jako zdroje informací zejména ve vztahu k místu bydliště, vytvářet představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
ČASOVÁ DOTACE:	1 až 2 vyučovací hodiny pro vyhodnocení (45–90 minut)
POMŮCKY:	PL 4 Kde se o nás mluví, psací potřeby, dále budou žáci pracovat s běžnými domácími spotřebiči (rádio, televize, případně PC)
KLÍČOVÉ POJMY:	regionální tiskoviny, regionální vysílání, sběr informací

POPIS ČINNOSTI:

Žáci budou pátrat po médiích, která přinášejí informace o jejich obci, regionu. Do pracovního listu budou zapisovat výsledky svého šetření. Společně vyhodnotíte, v jakých médiích má místo vašeho bydliště nejsilnější zastoupení.

KROK č. 1 Seznámení s činností

Vysvětlíte žákům, že v následujících dnech provedou rozsáhlá pátrání. Budou zjišťovat, z jakých zdrojů se mohou dozvědět informace o událostech z místa jejich bydliště. Toto pátrání provedou společně v malých skupinách po dvou až čtyřech žácích, což bude pro ně zábavnější a zároveň to poslouží k rozvoji týmové spolupráce. Svá zjištění budou zapisovat do pracovního listu PL5 Kde se o nás mluví.

KROK č. 2 Pátrání po tiskovinách

První pátrání bude zaměřeno na tiskoviny. Doporučte žákům zaměřit se nejprve na ty, které naleznou v domácnostech jednotlivých členů týmu. Mohou samozřejmě pátrat i v okruhu širší rodiny. Jakmile tyto zdroje vyčerpají, navštíví pátrací tým místní knihovnu, informační centrum, budou se dotazovat na místech, kde se tiskoviny prodávají.

Do pracovního listu si budou zapisovat názvy konkrétních tiskovin, u celoplošných deníků pak i názvy regionálních příloh.

KROK č. 3 Pátrání po rozhlasových stanicích

Druhé pátrání provedou žáci pomocí rozhlasového přijímače. Budou se snažit vyhledat dostupné stanice a určitý čas vnímat vysílání. Podle jeho charakteru se pak rozhodnou, mohou-li stanici zařadit do svého seznamu. Vodítkem jim bude také název stanice, který často odkazuje k určitému místu. Vzhledem k tomu, že většina stanic vysílá i pomocí internetu, mohou žáci využít i tohoto zdroje.

Doplňujícím úkolem „mimo soutěž“ pak může být dobrodružný pokus v pásmu velmi krátkých vln, kde za určité meteorologické situace mohou žáci naopak naladit i vysílání z velmi vzdálených míst. Pokud by na takové vysílání během svého pátrání narazili, mohou pak, jako zajímavost, ostatní informovat i o této skutečnosti.

KROK č. 4 Pátrání po regionálním televizním vysílání

Toto pátrání bude spojeno s určitou přípravou. Cílem není, aby žáci proseděli dlouhá odpoledne u televizní obrazovky a čekali na informaci, která bude mít vztah k jejich regionu. V rámci předchozí práce s tiskovinami budou mít k dispozici televizní program, který prezentujete jako nástroj odpovědného diváka. Televizní programy jsou pochopitelně přístupné opět prostřednictvím sítě internet.

Žáci mají jistě představu o televizních stanicích, které mají doma naladěné. Pomocí televizního programu si zjistí časy, kdy tyto stanice vysílají zpravodajství. Sledovat televizi budou tedy pouze v tyto krátké časy. Zjistí tak, je-li celé zpravodajství připraveno regionální redakcí a vysílá se regionálně, nebo zda-li regionální redaktori dostávají prostor v rámci celoplošného programu. Tuto informaci se dozvědí od redaktora uvádějícího pořad a také pomocí titulků na konci zpravodajství. Úkolem žáků bude zaznamenat i jméno redaktora, kterého vyhodnotí jako určitou televizní tvář regionu.

KROK č. 5 Hodnocení

Pro provedení pátrání ponechte žákům dostatečný časový prostor, a to i několik týdnů. Přitom si práci můžete rozvrhnout tak, že na konci týdne se budou skupiny vzájemně informovat o průběžných výsledcích vždy v jedné oblasti. I vyučující tak bude mít zpětnou vazbu o tom, jak úspěšně která skupina pracuje, a bude moci aktivitu korigovat.

Ve chvíli, kdy budete mít k dispozici dostatečné množství podkladů, provedete vyhodnocení. Zde je opět několik možností, jak ho provést.

Žáci se mohou pouze vzájemně informovat a vzájemně si potvrzovat svá zjištění a doplňovat je.

Mohou zvolit nejaktivnějšího novináře regionu, na jehož práci nejčastěji narazili. Mohou také zvolit svého oblíbeného novináře a určit pořad, který připravuje.

Do kopie mapy regionu mohou žáci zakreslit sídla redakcí, kde se informace zpracovávají a odkud se šíří.

Vyhodnoťte také médium, které stojí vašemu konkrétnímu místu opravdu nejbliže. Tedy připravuje se u vás v místě a jeho obsahem jsou pouze informace místního charakteru.

KROK č. 6 Návrhy důležitých místních informací

Nyní budou žáci schopni určit, které informace z místa bydliště považují za opravdu důležité a proč.

Návrhy se budou různit, ale platí to, že očekáváme praktické informace, které nám pomohou v každodenním běžném životě, a my se tak vyvarujeme nepříjemností (změny jízdních řádů, ordinačních hodin, uzavření silnice, místní poplatky, místní vyhlášky, omezení provozu veřejných zařízení apod.)

Média pomáhají vytvářet také společenský a kulturní život regionu, informují o aktuálním dění, o vedení obce a místní politice, místních podnikatelích a živnostnících, přinášejí rozhovory se zajímavými lidmi z regionu, přinášejí informace o pořádaných akcích, společenských, kulturních i sportovních, informují o významných návštěvách v regionu, reagují na dopad celospolečenských událostí a změn na konkrétní region (změny zákonů, nezaměstnanost, ceny energií apod.) píší také o zajímavých místech regionu a jeho historii.

Média slouží i jako nástroj ochrany slušných lidí a životního prostředí. Prostřednictvím médií můžeme upozorňovat na nepříjemné skutečnosti a porušování zákonů a pravidel slušnosti. Dávají prostor k tomu, aby se mohli vyjádřit i konkrétní občané, ať už v anketách, nebo vlastním komentářem, ohlasem.

Novinář roku

NÁZEV MATERIÁLU:	MT8 Novinář roku
AUTOR:	Mgr. Josef Makoč, Mgr. Bára Paulerová
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	kritické posuzování kvality článků v tiskovinách, volba novináře roku
CÍLE:	žáci pracují s konkrétními ukázkami tiskovin, které porovnávají a kriticky hodnotí
ČASOVÁ DOTACE:	2 vyučovací hodiny (2x45 minut)
POMŮCKY:	Noviny Dobré ráno, Nízká Lhota! a časopis Nízkolhoťák, kartičky Jména novinářů, ZM 2 Diktát nediktát
KLÍČOVÉ POJMY:	novinář, redakce, noviny, časopis, novinářské ceny

POPIS ČINNOSTI:

Žáci přečtou noviny a časopis z Nízké Lhoty, pojmenují vlastnosti dobrého a špatného novináře a zvolí novináře roku. Žáci diskutují, v čem spočívá význam novin a proč je důležité zajímat se o své okolí.

KROK č. 1

Rozdejte žákům časopisy Nízkolhoťák a Noviny Dobré ráno, Nízká Lhota! tak, aby vždy dvojice v lavici měla jeden časopis a jedny noviny. Žáci mají za úkol tiskoviny přečíst.

Čtení můžete zadat jako samostatnou práci, můžete číst společně nahlas s doprovodnými úkoly (např. zdůvodňování I/Y, hledání slov podle vzoru HRAD/MĚSTO/..., určování slovních druhů apod.) nebo můžete čtení zadat za domácí úkol ve dvou dnech (každý žák má za domácí úkol přečíst noviny a druhý den časopis, nebo naopak).

KROK č. 2

Se žáky diskutujte o tom, co se jim na přečtených novinách a časopise líbilo a co ne. Zda by chtěli, aby podobné noviny nebo časopis vycházely v jejich obci/škole a proč.

Kterou tiskovinu byste si vybrali, kdybyste si měli jednu z nich koupit (bez ohledu na cenu)? Proč?

Argumenty pro a proti zapisujte na tabuli. Když dojdou důvody, zhodnoťte argumenty zapsané na tabuli a zakroužkujte barevně (různými barvami):

- argumenty, které vyjadřují subjektivní názor bez konkrétního popisu
- argumenty, které popisují vzhled (např. líbí se mi víc, protože je barevný s obrázky)
- argumenty, které se váží k obsahu (např. jsou zde zajímavější články, je přehlednější)

Argumenty zapsané na tabuli barevně odlišujte podle toho, zda se týkají novin nebo časopisu. Připomeňte si rozdíly mezi novinami a časopisem. Tomuto tématu se blíže věnuje materiál PL3 Tiskoviny z tohoto balíčku.

KROK č. 3

Nyní se podíváte na tiskoviny nikoli z pohledu čtenáře, ale novináře, který tiskoviny vytváří.

Kterými z výše uvedených skupin argumentů by se dobrý novinář měl řídit?

Novinář by se měl zabývat především všemi připomínkami, které se týkají obsahu článků, tedy co a jak by měl psát. (Vzhled tiskoviny vytváří jiný člen redakce – grafik.)

Rozdělte žáky na skupiny po 4–5 žácích, každá skupina si připraví papír a tužku. Společně budou vymýšlet vlastnosti, jaké by měl nebo neměl mít dobrý novinář. Nechte každou skupinu, aby si vybrala, které vlastnosti bude vymýšlet (dobré nebo špatné).

Ponechte 3–4 minuty na vymýšlení vlastností a poté vyzvěte jednotlivé skupiny, aby postupně vlastnosti představily. Vlastnosti můžete zapisovat na tabuli.

Dobrymi vlastnostmi novinářů jsou např. komunikativnost, vyjednávací schopnosti, znalost spisovného jazyka, slušnost, zvědavost, umění pokládat otázky a formulovat jasně myšlenky.

Špatnými vlastnostmi novinářů jsou např. zkreslování informací, malá výstižnost, pravopisné chyby, vymyšlení si, používání citově zabarvených výrazů, přehánění, volba neodpovídajícího nebo nevhodného titulku.

KROK č. 4

Vyzvěte žáky, aby se ve dvojicích vrátili k přečteným novinám.

Hledejte se žáky příklady, kdy je z článků patrná nějaká dobrá nebo špatná vlastnost novináře. Kdo nějaký příklad najde, přihlásí se a řekne nahlas všem, co našel. Žáci budou pravděpodobně snáze hledat příklady špatných vlastností. Když si s úkolem nebudou vědět rady, pomozte jim návodnými otázkami, např. Je někde nevhodný, málo výstižný titulek? Najdete někde citově zabarvený výraz? Je dobře zvolená fotografie? apod.

Následující výčet uvádí příklady některých zjevných nedostatků v novinových článcích.

Článek „Výměna oken se přesouvá na jižní stranu budovy“ má nevhodnou fotku se špatným popiskem (špatně uvedené jméno ředitele).

Článek „Senační výzdoba vestibulu“ používá citově zabarvené výrazy jako „senáčnická“ či „úžasná“.

Článek „V pondělí bude barevný den“ obsahuje nesrovnalosti s titulem, v textu článku je barevný den stanoven na úterý, nesouhlasí ani počty barev a vyjmenované barvy.

Článek „Otevření předního vchodu“ má nepřesný titulek, otevírat se bude zadní vchod, navíc se v článku píše i o jiných provozních informacích.

Z článku „Dramatický nominační turnaj florbalistů“ není dobře patrné, jak turnaj probíhal a jaké byly výsledky.

KROK č. 5

Kolik lidí se podílelo na přípravě novin?

Na přípravě novin se podílelo 8 lidí: Lada Úhledná, Petr Huraník, Tereza Straková, Jiří Lebeda, Angelika Veselá, Ondřej Kalivoda, Kateřina Nejstá, Julie Kovalová – jména uvedená v tiráži.

Pokud žáci počítají autory článků, tak podle třípísmenných zkratk napočítají 5 lidí: -ldu-, -hur-, -tst-, -leb-, -ves-.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

V novinách i časopisech je vždy uveden autor článku. Může být uváděn buď celým jménem, obvykle v zápatí titulku nebo pod článkem, nebo 2–3 písmennou zkratkou pod zprávou. Ustálené písmenné zkratky se obvykle píšou za krátkými zprávami a tehdy, pokud stejný autor má v tiskovině více článků (zpráv).

KROK č. 6

Najděte se žáky jména novinářů z redakce novin. Tato jména jsou také na kartičkách Jména novinářů, které rozmístíte po třídě. Úkolem pro žáky bude vybrat nejlepšího novináře – Novináře roku.

Volbu Novináře roku můžete uskutečnit různým způsobem, zde uvádíme dvě alternativy:

- Ke každému jménu novináře připojte prázdný papír. Každý žák má právo 3 hlasů – 3 křížků, které udělá na papír u jména voleného novináře. Všechny 3 křížky může udělit jednomu novináři, případně je může rozdělit mezi 2 nebo 3 novináře, kteří si podle jeho názoru hlas zaslouží.
- Pomocí hlasovacích válečků (hmotná pomůcka z balíčku Tady straším já) nebo jiných drobných předmětů. Každý žák bude mít jeden váleček (drobný předmět), který k volenému jménu umístí.

KROK č. 7

Spočítejte hlasy a vyhlase novináře roku. Vraťte se k zapsaným vlastnostem, jaké by měl dobrý novinář mít a projděte je bod po bodu, zda zvolený novinář tyto vlastnosti má nebo ne. Ilustrujte na příkladu článků z novin.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Novinářské ceny jsou udělovány také ve skutečném světě novinářů.

Cena Ferdinanda Peroutky je novinářské ocenění, které bylo zřízeno u příležitosti 100. výročí narození českého novináře a publicisty Ferdinanda Peroutky. Cena vznikla v roce 1995 v rámci Nadace Lidových novin a jejím smyslem bylo zvýšit prestiž práce novinářů a publicistů. Vyznamenání novináři by měli mít vlastnosti, které jsou oceňovány na Ferdinandu Peroutkovi – bezúhonnost, morální úroveň a etika, osobní zodpovědnost za společenské důsledky svého publicistického působení. Více na www.ferdinandperoutka.cz.

Jiné ceny uděluje Český literární fond za úspěšnou tvorbu v uplynulém ročním období. Poroty ustavené z význačných osobností oceňovaných oborů rozhodují o šesti cenách: za původní literární tvorbu, za vědeckou literaturu, za propagaci knižní kultury, za divadelní a rozhlasovou tvorbu, za filmovou a televizní tvorbu a za publicistiku. Novinářská cena této nadace se jmenuje Cena Karla Havlíčka Borovského a je udělována od roku 1998. Více na www.nclf.cz.

TIP:

Když projdete se žáky vlastnosti vítězného novináře, dejte společně dohromady jeho stručnou charakteristiku: Např. Tento novinář je pečlivý a pracovitý, vždy se snaží psát o událostech, jichž byl přímým svědkem. Nikdy nepracuje s nepřímými informacemi („z druhé ruky“), vše si zjišťuje sám, na všechno se zeptá. Nikdy by neuvedl do svého článku lež, ani události ve člancích nehodnotí a nepíše zaujatě. Jeho články jsou jasné, stručné, dobře se čtou a dozvíme se z nich všechno důležité. Dává si záležet, aby titulek dobře vystihoval článek. Nechte žáky napsat podobnou krátkou slohovou práci – charakteristiku ostatních novinářů, kteří se podíleli na tvorbě novin. Každý žák si může vybrat jednoho novináře, kterého bude popisovat.

► hur – Petr Huraník

Tento novinář je nadšený, dává do své práce hodně energie, která čiší i z jeho článků. Používání citově zabarvených přídavných jmen a výrazů snižuje důvěryhodnost jeho práce. Snaží se obvykle zvýraznit informace v článku úderným či zajímavým titulkem, který může někdy zkreslovat obsah článku. Je poctivý a snaží se získat co nejvíce informací, některé informace jsou však v jeho člancích nadbytečné a nedůležité.

tst – Tereza Straková

Tato novinářka nepodává vždy zrovna nejlepší výkony. Její články jsou plné nepřesností, chyb a faktických nesrovnalostí. Některé věty jsou zbytečně složité, články se pak špatně čtou a nejsou z nich vždy dobře zřetelné důležité informace. Jindy jsou celé články postavené na méně zajímavých informacích, nebo dokonce nosnou informací postrádají. Tato novinářka se po informacích nepídí, zřejmě články vymýšlí doma u počítače.

leb – Jiří Lebeda

Tento novinář je pečlivý a velmi se zajímá o dění okolo sebe. Všechny události dokumentuje fotoaparátem, k vlastní škodě si však nepíše poznámky, kdy, co a proč vyfotí. Fotografie ke článkům jsou pak často pouze ilustrační a nepřinášejí žádnou další obrazovou informaci, popisky k nim jsou nepřesné a zavádějící. Chtěl by stihnout být vždy a všude a o všem psát, ale většinou přijde pozdě a odchází brzy, takže se málokdy dozví to podstatné. Jeho doménou jsou krátké zprávy, myslí také na praktické provozní informace.

ves – Angelika Veselá

Tato novinářka píše zpravodajské články jen zřídka. Na starosti má v novinách rubriku Soutěže a zábava, kam připravuje různé kvízy a luštění, a inzerci. Prostoru pro inzeráty je však nízkolhotských novinách málo, a tak jména firem občas prosadí do článků. Podporuje tak skrytou reklamu, což objektivní a dobrý novinář nesmí dělat.

Idu – Lada Úhledná

Tato novinářka je pečlivá a pracovitá, vždy se snaží psát o událostech, jichž byla přímým svědkem. Nikdy nepracuje s nepřímými informacemi („z druhé ruky“), vše si zjišťuje sama, na všechno se zeptá. Nikdy by neuvedla do svého článku lež, ani události ve člancích nehodnotí a nepíše zaujatě. Její články jsou jasné, stručné, dobře se čtou a dozvíme se z nich všechno důležité. Dává si záležet, aby titulek dobře vystihoval článek. Nejraději fotí fotografie ke svým článkům sama, aby nedošlo k nepřesnostem.

KROK č. 8

Obdobný rozbor tiskoviny, jaký provedli žáci v případě novin, provedou nyní i se školním časopisem. Žáci musí mít opět na paměti, že se jedná o práci dětské redakce, proto by jejich posuzování nemělo být tak přísné. Třída se přesto zaměří na rozbor článků a vyhledávání nedostatků i chyb, kterých by se redakce školního časopisu neměla dopouštět.

Žáci budou pracovat ve dvojicích až čtveřicích. Nejprve budou skupinky přicházet s vlastními návrhy nedostatků, poté jim zadáte konkrétní otázky a posuzujete určené části časopisu.

Jak hodnotíte školní časopis? Je pro vás zajímavý? Je časopis dobře zpracován?

Odpovědi se budou různit. Už v této chvíli můžete žákům poradit, aby si všímali:

- grafického zpracování (zda-li je text vždy dobře čitelný, články přehledně upravené),
- použitých jazykových prostředků (vhodnost, citová zabarvenost, používání slangových slov a nespisovných tvarů a také nevhodně tvořených novotvarů cizích slov, přesnost výrazů, jednoznačnost pojmenování, používání nespisovných tvarů apod.)
- stylizace textu (stavba souvětí),
- obsahových nepřesností (vhodnost titulků, nadbytečné informace, nedostatečné informace, nepřesnosti)

Ve chvíli, kdy byli žáci schopni určit několik nedostatků, nebo kdy si naopak nevědí rady, přejděte k dalšímu kroku. Tím je rozbor konkrétních textů. Následuje návod, jakým způsobem pracovat.

Slovo úvodem

K čemu tento sloupeček slouží? Jakou funkci zastává v časopisu jeho autorka? Jaké obsahové chyby se ve svém textu dopustila?

Autorka textu je šéfredaktorka školního časopisu. Ve svém úvodním sloupku se mohla podělit se svými čtenáři o nějakou zajímavou myšlenku, vyjádřit svůj názor k některému z témat, kterého se týkají následující články. K tomu slouží v časopisech úvodní slovo.

Namísto toho šéfredaktorka hned v úvodu přiznává, že toto číslo časopisu není tak dobré, jako jsou čísla jiná, ačkoliv se podařilo běžný obsah časopisu naplnit. Kdyby na to autorka čtenáře neupozornila, ti by si toho ani nemuseli všimnout.

Čtvrtáci v 3D kině

Jaké je téma této reportáže? Držela se ho autorka v celém textu? Jakých chyb se dopustila?

Záměrem autorky bylo informovat o školním výletu. Použila výše uvedeného titulku, ale již v první větě, ve které hovoří o cíli výletu, píše, že třída jela do planetária, teprve potom navštívila 3D kino. Autorka se v textu věnuje i dalším tématům, které s titulkem reportáže souvisí jen okrajově, navíc podává neúplné údaje (kdy a kde se přesně uskuteční připravované divadelní představení) a také subjektivně hodnotí, aniž by uváděla pro své hodnocení jasné důvody. Reportér by měl zůstat nezaujatý, nebo by měl být schopen své hodnocení řádně zdůvodnit. Přípomínku můžeme mít i ke grafickému zpracování, protože reportážní fotografie zasahuje i do textu článku, který s ní nijak nesouvisí.

Obdobným způsobem se můžete zaměřit na další články školního časopisu. Následující přehled obsahuje typy, čeho si u dalších článků všimnout.

Ředitelské okénko

Obsahuje velmi důležitou zprávu, která je významná pro celou školu. Nadpis rubriky ale příliš neláká k tomu, aby si ji někdo přečetl, protože od pana ředitele se očekávají spíše nepříjemnosti.

Jak to šlo sedmákům na lyžích?

Je odlehčená reportáž, která ale obsahuje řadu stylistických neobratností a ne zcela vhodně použitých výrazů (např. Poslední družstvo začátečnicků zvládlo jezdit na pomě předposlední den pobytu. Kolik družstev začátečnicků se účastnilo kurzu? Co je to poma?). Text obsahuje také gramatickou chybu v místním názvu místa konání lyžařského kurzu, což je důležitá informace a autor textu si ji měl ověřit.

Agáta – želva nádherná

Jedná se o hlavní článek vydání. Autoři mu proto měli věnovat zvýšenou pozornost. To se jim ale úplně nepodařilo. Ačkoliv podávají mnoho užitečných informací ze života zajímavého tvora, který tvoří vítaný přírůstek chovatelského kroužku, můžeme jim vytknout především neobratnost při formulaci titulků (Agáty domov, Agáty chování, Zatahuje hlavu a nohy) a také grafické zpracování, kde snaha o atraktivitu zpracování je na úkor dobré čitelnosti textu (obtékání textu kolem nohy želvy).

Rozhovor

Titulek rozhovoru „Aspoň tu po mně něco zůstane...“ není vhodně zvolen. I když je myšlen s nadsázkou a týká se známé dlouhověkosti želvy, nemusí být bez přečtení srozumitelný. Evokuje spíše závažné téma životního bilancování, než optimisticky vyznívající rozhovor. Titulek také nekoresponduje s fotografií, kde je mladá paní (možná i slečna). Někdo by si proto, po letmém přehlédnutí stránky, mohl myslet, že paní učitelka je nemocná.

My a školní řád

Odlehčený text na téma dodržování pravidel. Argumenty žákyně budou nejspíše žákům připadat naprosto oprávněné. Nechte žáky, aby se textem pobavili, pak přemýšlejte nad objektivitou uváděných tvrzení a pokuste se je uvádět na pravou míru. Zamyslete se, zda-li se s podobnými texty můžete setkat i v uznávaných a renomovaných tiskovinách. Ano můžeme, ale takové texty bývají zřetelně graficky odděleny od ostatního textu. K názorné ukázce použijte skutečných novin.

Anketa

Zamyslete se nad vyjadřováním žáků. Vyhledejte v textu nespisovná slova a tvary, převed'te texty odpovědí do spisovné češtiny. Můžete se také zamyslet nad úlohou školního řádu, a to především z hlediska bezpečnosti dětí. Nechte žáky určovat rizika spojená s jejich pohybem po škole, ale i docházkou do školy.

Hobby

Co hrajeme na PC?

Text je zacílen na příliš úzkou skupinu čtenářů. Text může být pro nezasvěceného čtenáře místy nesrozumitelný.

Autor užívá hovorové tvary a nevhodně pracuje s cizími slovy (vytuningovat, questy), používá nespisovný, místy až slangový jazyk (mluva zájmových skupin), který nemusí být každému srozumitelný. Ne všichni žáci ve škole jsou náruživí hráči, ale i na ty by měl brát autor ohled, pokud se rozhodnou o PC hrách něco dozvědět.

Kvízy

Kvízy postrádají zadání, spoléhají na důvtip čtenáře, který musí pochopit, co je jeho úkolem. Kritizovat musíme i zhoršenou čitelnost textu, která může být pro některé žáky důvodem, proč nebudou kvízu věnovat pozornost.

KROK č. 9

Na závěr hodiny napište s žáky Diktát – nediktát. Žáci si připraví papír a tužku, vyučující bude číst a diktovat postupně věty ze ZM2 Diktát nediktát. Nediktát proto, že v diktátu se vyskytují věty, které jsou nedokončené. Vždy, když během diktování narazíte na nedokončenou větu a v diktování tedy nebudete pokračovat, dejte žákům smluveným signálem najevo, že je dokončení věty na nich. Dokončení věty se vždy musí týkat dnešní hodiny. Smluveným signálem může být například cinknutí zvonečku.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Naše životy ovlivňuje dění okolo nás. Když se o naše okolí a události, které se okolo nás dějí, budeme zajímat, budeme se chovat k prostředí odpovědněji. Je přirozené vážit si věcí, ke kterým máme nějaký vztah: víme, kdo je vytvořil, kdo vymyslel, kdo zařídil. Děláme si na věci či prostředí vlastní názor na základě zjištěných informací. Sotva budeme lhostejní k věcem, do kterých jsme vložili naši energii, třeba i maličko naší energie v podobě přečtení novinového článku. Zájem o události a prostředí okolo nás je prvním krokem k odpovědnému jednání.

TIP:

Jako navazující krok doporučujeme věnovat novinám a časopisům ještě jednu vyučovací hodinu. Žáci budou mít za úkol přinést do školy nějakou skutečnou tiskovinu, např. noviny nebo časopis, který mají doma. Tiskoviny rozříd'te na noviny, časopisy a případně ostatní (reklamní tiskoviny apod.). Hledejte v novinách články podle různého zadání, např.:

- Najděte článek, který má podle vás špatný titulek (neodpovídá obsahu článku).
- Najděte článek, ve kterém jsou zjevné chyby.
- Najděte článek, který je podle vás dobrý – jasný, výstižný, zajímavý, dobře se čte, atd.
- Najděte článek s fotkou a ohodno'te vhodnost fotky a správnost popisku.
- Najděte článek, který vypadá jako článek, ale je ve skutečnosti reklama.